

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia, julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia, toimeentulotuesta annettua lakia ja merimieseläkelakia.

Työttömyysturvalaissa säädettyä työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää selkeytettäisiin. Samalla tarkoituksena on seuraamusjärjestelmän keinoin nykyistä tehokkaammin ohjata ja kannustaa työnhakijaa aktiiviseen työnhakuun ja työllistymisen edellytysten parantamiseen.

Työttömyysturvalaista kumottaisiin säännös, jonka mukaan työnhakijalla ei lähtökohteisesti ole oikeutta työttömyysetuuteen ulkomaanmatkan ajalta.

Työvoimapoliittisen lausunnon antamista ja työttömyysturva-asiamiehen tehtävien järjestämistä koskevia työttömyysturvalain säännöksiä muutettaisiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2012.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen ja työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitaminen	4
Ulkomaanmatkat	4
Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä	5
Työmarkkinoiden käytettävissä olo.....	5
Korvauksettomat määrääjat.....	6
Työssäolovelvoite.....	6
2.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaisten lainsäädäntö.....	7
2.3 Nykytilan arviointi	7
Työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen ja työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitaminen	7
Ulkomaanmatkat	8
Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	8
Työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen ja työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitaminen	9
Ulkomaanmatkat	9
Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä	9
Työttömän työnhakijan palveluprosessi työ- ja elinkeinotoimistossa	10
Ammattitaitosuoja	10
Alueellinen liikkuvuus	10
Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen.....	11
Muut työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään liittyvät keskeiset muutokset	11
Esitettyjen muutosten toimeenpano.....	11
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	11
4.1 Taloudelliset vaikutukset	12
Vaikutukset kotitalouksien asemaan	12
Yritysvaikutukset.....	12
Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen	13
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	13
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	14
5 ASIAN VALMISTELU	15
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	15
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	15
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	17
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	17
1.1 Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	17
1 luku Yleiset säännökset.....	17
2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset	17
2 a luku Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely.....	17

5 luku	Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset	24
8 luku	Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset	24
10 luku	Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset	24
11 luku	Toimeenpanoa koskevat säännökset	24
12 luku	Muutoksenhaku	24
13 luku	Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset	25
1.2	Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta	25
1 luku	Yleiset säännökset	25
5 luku	Työnhakijan haastattelu ja työllistymissuunnitelma	25
7 luku	Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla	26
10 luku	Ylläpitokustannusten korvaaminen	26
11 luku	Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö	26
12 luku	Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset	26
1.3	Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 §:n ja 10 §:n muuttamisesta	27
1.4	Lakiehdotukset 4 ja 5	27
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	27
3	VOIMAANTULO	27
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	27
	LAKIEHDOTUKSET	29
1.	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	29
2.	Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta	39
3.	Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 ja 10 §:n muuttamisesta	41
4.	Laki toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	42
5.	Laki merimieseläkelain 10 §:n muuttamisesta	43
	LIITE	44
	RINNAKKAISTEKSTIT	44
1.	Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	44
2.	Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta	73
3.	Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 §:n ja 10 §:n muuttamisesta	78
4.	Laki toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta	80
5.	Laki merimieseläkelain 10 §:n muuttamisesta	81

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksessä ehdotetaan muutoksia työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädettyyn työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään.

Eri aikoina ja erilaisten tavoitteiden toteuttamiseksi säädettyjen säännösten takia seuraamusjärjestelmä on vaikeasti hallittava kokonaisuus. Säännökset eivät kaikilta osin enää täytä järjestelmälle nykyään asetettavia tavoitteita ja vaatimuksia. Näistä syistä työ- ja elinkeinoministeriö on selvittänyt työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän toimivuutta ja kehittämistarpeita. Esitys perustuu seuraamusjärjestelmän osalta työ- ja elinkeinoministeriössä laadittuun selvitykseen työttömyysturvan menettämisestä työvoimapolitiisesti moitittavan menettelyn takia (TEM-analyysseja 31/2011).

Seuraamusjärjestelmää koskevien ehdotusten tarkoituksena on nykyistä tehokkaammin ohjata ja kannustaa työnhakijaa aktiiviseen työnhakuun, työn vastaanottamiseen ja työllistymisen edellytysten parantamiseen. Samalla ehdotukset parantavat työnhakijan tosiasiallisia mahdollisuuksia itsenäiseen elämään ja osallisuuteen yhteiskunnassa.

Työttömyysturvalaista kumottaisiin säännös, jonka mukaan työnhakijalla ei lähtökohteisesti ole oikeutta työttömyysetuuteen ulkomaanmatkan ajalta.

Esitetyt muutokset vähentäisivät työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysturvajärjestelmään liittyvää hallinnollista työtä ja vapauttaisivat resursseja työvoimapalveluihin.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen ja työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitaminen

Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle työvoimapolitiittinen lausunto työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä. Lisäksi valtakunnallinen Työ-

linja-puhelinpalvelu antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja Kansaneläkelaitoksen pyynnöstä lähinnä tilanteissa, joissa työnhakija on ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle etuuden saamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin liittyvästä olosuhdemuutoksesta.

Kussakin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa on työttömyysturva-asiamies, joka valvoo alueen työ- ja elinkeinotoimistojen työvoimapolitiittisia lausuntoja koskevan lausuntokäytännön lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta. Työttömyysturva-asiamies on aina elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen määräämä keskuksen virkamies. Työttömyysturva-asiamiehen sijaiseksi voidaan määrätä myös työ- ja elinkeinotoimiston virkamies. Työttömyysturva-asiamiehellä ja hänen sijaisellaan on muun muassa oikeus hakea valittamalla muutosta työvoimapolitiittisen lausunnon perusteella annettuun työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen päätökseen.

Ulkomaanmatkat

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän on estynyt olemasta työmarkkinoilla ulkomaanmatkan, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, vapausrangaistuksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan laitoshoidon taikka muun näihin rinnastettavan syyn johdosta. Henkilön on kuitenkin katsottava olevan työmarkkinoilla sellaisen työ- ja elinkeinotoimistolle etukäteen ilmoittamansa, satunnaisen ja lyhyen ulkomaanmatkan ajan, jona hän on tavoitettavissa ja kykenee kohtuullisessa ja tavanomaisessa ajassa ottamaan vastaan työtä tai koulutusta. Ulkomaanmatka eroaa muista työmarkkinoiden käytettävissä olon esteistä siinä, ettei se muodosta tosiasiallista estettä työn vastaanottamiselle eikä työvoimapalveluihin osallistumiselle.

Vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan lyhyenä ja satunnaisena ulkomaanmatkana pidetään enintään kuuden työttömyysetuuden maksupäivän pituista matkaa tai useampaa yhteensä enintään kuuden maksupäivän pituista matkaa noin vuoden aikana. Matkan

kestoja koskevasta pääsäännöstä ei ole valitusasteissa poikettu, vaikka työnhakija olisi esittänyt esimerkiksi erilaisia terveydellisiä tai perhesyitä pitemmälle matkalle. Ulko-mailla tehtävään vapaaehtois- tai talkootyöhön liittyviä matkoja työnhakija voi tehdä siten, että niiden yhteenlaskettu kesto on 15 maksupäivää noin vuoden aikana. Jos matkan yksinomainen tarkoitus on työhaastattelu tai muu vastaava työllistymiseen liittyvä seikka, työnhakijan katsotaan olevan matkan aikana työmarkkinoilla eikä matkaa lasketa mukaan kuuden maksupäivän enimmäiskeston tai oteta huomioon arvioitaessa matkojen satun-naisuutta.

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyys-etuuteen ulkomaanmatkan ajalta, jos hän ei ole ilmoittanut matkastaan etukäteen työ- ja elinkeinotoimistoon. Työnhakijan tulee ilmoittaa myös ulkomaanmatkan aikaiset yhteystiedot. Pääsääntöisesti on edellytetty pos-tioitetta, mutta työ- ja elinkeinotoimisto voi tapauskohtaisesti katsoa myös pelkän matkapuhelinnumeron tai sähköpostiosoi-teen riittäväksi yhteystiedoksi.

Työttömyysturvalaissa säädetty oikeus teh-dä työttömyysetuutta menettämättä satunnai-nen ja lyhyt ulkomaanmatka on eri asia kuin EU-lainsäädäntöön perustuva oikeus lähteä kolmeksi kuukaudeksi työnhakijaksi toiseen EU- tai ETA-maahan suomalaisen työttö-myyspäivärahan turvin. EU-lainsäädännön mukaisen ulkomaanmatkan ajan henkilö on toisen EU- tai ETA-maan työvoimaviran-omaisten käytettävissä.

Työttömyysturvalain mukaan työttömyys-etuutta maksetaan työttömälle, joka asuu Suomessa. Suomessa asuminen ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) perusteella.

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä

Työttömyysturvajärjestelmän tarkoituksena on turvata työttömän työnhakijan taloudelli-set mahdollisuudet hakea työtä ja osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin. Periaat-teena on, että itse aiheutetusta työttömyydes-tä seuraa työttömyysetuuden menettäminen määräajaksi tai toistaiseksi. Pitkään työttö-mänä olleille työmarkkinatukea hakeville

työnhakijoille asetettavat seuraamukset työ-voimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä ovat muita työnhakijoita ankarampia.

Seuraamuksena työnhakijan työvoimapo-liittisesti moitittavasta menettelystä käytetään työnhaun voimassaolon lakkaamista, työttö-myysetuuden epäämistä toistaiseksi sillä pe-rusteella, ettei työnhakija ole työmarkkinoi-den käytettävissä, korvauksettomia määrääi-koja eli ns. karensseja sekä työssäolovelvoit-teita.

Työmarkkinoiden käytettävissä olo

Työttömyysetuutta saadakseen työnhakijan on oltava työmarkkinoiden käytettävissä. Työnhakija ei ole työmarkkinoiden käytettä-vissä, jos hän itse asettaa rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen työ-markkinoilla yleisesti sovellettavien ehdoin. Työnhakija ei ole työmarkkinoiden käytettä-vissä myöskään silloin, jos hänen asettaman-sa rajoitukset estävät osallistumisen hänelle tarjottuun työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen. Vastaavasti työnhakijaa ei pidetä työmarkkinoiden käytettävissä olevana, jos hän on eronnut työstä tai työvoimapolitiittises-ta aikuiskoulutuksesta asettamiensa rajoitus-ten takia.

Jos työ- ja elinkeinotoimisto katsoo, ettei työnhakija ole työmarkkinoiden käytettävissä, hakija menettää oikeutensa työttömyys-etuuteen toistaiseksi. Oikeus työttömyysetuu-teen palautuu, kun työnhakija osoittaa aiem-min asettamiensa rajoitusten poistuneen.

Työmarkkinoiden käytettävissä oloa kos-kevaa säännöstä sovelletaan tilanteissa, joissa työnhakija asettaa rajoituksia, jotka estävät yleisesti työn vastaanottamisen tai koulutuk-seen osallistumisen. Työttömyysetuuden me-nettäminen säännöksen perusteella on jossain määrin sattumanvaraista, koska asiaan vai-kuttaa muun muassa se, haluaako työnhakija lainkaan selvittää menettelyään työ- ja elin-keinotoimistolle ja mitä työnhakija vastaa työ- ja elinkeinotoimiston selvityspyyntöön. Esimerkiksi tilanteessa, jossa työnhakija ei vastaa työ- ja elinkeinotoimiston tekemään työstä eroamista koskevaan selvityspyyn-töön, hakijan ei voida katsoa asettaneen ra-joituksia työn vastaanottamiselle ja koulutuk-seen osallistumiselle.

Käytännössä työmarkkinoiden käytettävissä oloa koskevan säännöksen perusteella asetettu seuraamus voi olla korvauksetonta määräaikaa lyhyt- tai pitkäkestoisempi riippuen siitä, kuinka nopeasti työnhakija kykenee poistamaan asettamansa rajoitukset. Säännöksessä ei säädetä, kuinka pitkään työnhakijan on oltava esimerkiksi työssä, jotta hän voisi työssäolollaan osoittaa poistaneensa aiemmin asettamansa rajoitukset.

Työnhakijalla, joka ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, ei ole oikeutta saada työttömille työnhakijoille tarkoitettuja julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002) säädettyjä työ- ja elinkeinotoimiston palveluja.

Korvauksettomat määräajat

Korvauksettomalla määräajalla tarkoitetaan työttömyysetuuden menettämistä määräajaksi työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia. Korvaukseton määräaika voi seurata kaikista työttömyysturvalaissa säädetyistä työvoimapolitiittisesti moitittavaksi katsottavista menettelyistä.

Korvauksetonta määräaikaa ei aseteta, jos kyse on alle 25-vuotiaasta ammatillista koulutusta vailla olevasta tai pitkään työttömänä olleesta työmarkkinatuen hakijasta tai jos työnhakijan työvoimapolitiittisesti moitittavaksi katsottava menettely on toistuvaa. Näissä tilanteissa työnhakijalle asetetaan työssäolovelvoite.

Korvaukseton määräaika on yleensä kestoltaan kiinteä ja se kuuluu esimerkiksi työssä ollessa. Korvauksettomat määräajat ovat työnhakijan menettelystä riippuen kestoltaan 30, 60 tai 90 kalenteripäivää. Toukokuussa 2010 voimaan tulleen työttömyysturvalain muutoksen myötä otettiin käyttöön enimmäiskestoltaan liukuva korvaukseton määräaika. Kyseinen kestoltaan liukuva korvaukseton määräaika on aina vähintään 15 kalenteripäivää, mutta tämän ylittävältä ajalta työnhakija voi itse vaikuttaa työttömyysetuuden menetyksen kestoon korjaamalla aiemman työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelynsä.

Korvaukseton määräaika ei estä työttömyysetuuden saamista työllistymistä edistävien palveluiden ajalta.

Työssäolovelvoite

Työssäolovelvoitteella tarkoitetaan työttömyysetuuden lakkauttamista toistaiseksi työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia. Työssäolovelvoite asetetaan korvauksettoman määräajan sijasta alle 25-vuotiaille ammatillista koulutusta vailla oleville ja pitkään työttömänä olleille työmarkkinatuen hakijoille sekä silloin, kun työnhakijan työvoimapolitiittisesti moitittava menettely on toistuvaa.

Pitkään työttömänä olleella työmarkkinatuen hakijalla tarkoitetaan henkilöä, joka on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä tai jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymisen vuoksi ja joka työttömyyspäivärahoituksen päättymisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 180 päivältä. Tällaisen henkilön oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta lakkautetaan, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy, eroaa tai omasta syystään erotetaan työstä, työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta, työkoelusta, työelämävalmennuksesta tai työharjoittelusta.

Pitkään työttömänä olleella työmarkkinatuen hakijalla, jonka oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu, on oikeus saada uudelleen työmarkkinatukea työttömyysajalta sen jälkeen, kun hän on ollut työssäoloehdon täyttymistä laskettaessa huomioon otettavassa työssä tai tietyissä työllistymistä edistävissä palveluissa vähintään viisi kuukautta.

Jos työnhakija toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta työtä tai menemästä koulutukseen taikka hänen tätä vastaavasta toistuvasta menettelystään muutoin voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä, osallistua koulutukseen tai työllistymistään edistäviin palveluihin taikka hakeutua yhteishaussa ammatilliseen koulutukseen, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen ennen kuin hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä, työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa tai harjoittanut omaehtoisesti päätoimisia opintoja vähintään kolme kuukautta.

Jos työnhakija ilman pätevää syytä toistuvasti kieltäytyy kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää taikka omasta syystään joutuu keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan ja hänen menettelystään on pääteltävissä, ettei hän halua osallistua kuntouttavaan työtoimintaan, hänellä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän on ollut vähintään kolme kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä tai työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa. Jos työnhakija on alle 25-vuotias, oikeus työmarkkinatukeen palautuu myös työnhakijan oltua vähintään kolme kuukautta ammatillisessa koulutuksessa.

Työssäolovelvoite ei kuntouttavaa työtoimintaa lukuun ottamatta estä työttömyysetuuden saamista työllistymistä edistävien palveluiden ajalta.

2.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Työ- ja elinkeinoministeriö on työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää koskevan selvitystyön yhteydessä selvittänyt Belgian, Espanjan, Iso-Britannian, Itävallan, Norjan, Ranskan, Ruotsin, Saksan ja Tanskan työttömyysturvan seuraamusjärjestelmien pääpiirteitä.

Mainituissa maissa on käytössä hyvin samankaltaisia seuraamuksia työttömän työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä kuin Suomessa. Merkittävimmät erot liittyvät lähinnä työttömyysetuuden menettämisen keston. Osassa maita on käytössä Suomen järjestelmää pitkäkestoisempia ja osassa lyhytkestoisempia seuraamuksia. Järjestelmien vertailu on kuitenkin vaikeaa sen vuoksi, että järjestelmät eroavat toisistaan muun muassa siltä osin, mitä työttömältä edellytetään etuusosoikeuden palautumiseksi. Eräissä maissa työtön ei menetä etuutta kokonaan, vaan etuuden määrää voidaan alentaa.

Työttömyysetuuden työvoimapolitiittisten edellytysten arviointi on kiinteä osa työvoimapolitiikkaa ja siksi se kuuluu Suomessa työ- ja elinkeinotoimiston tehtäviin. Näin on myös useimmissa edellä mainituissa maissa.

Tarkemmat tiedot mainittujen maiden työttömyysturvan seuraamusjärjestelmistä ilmevät työ- ja elinkeinoministeriössä laaditusta selvityksestä (TEM-analyysyjä 31/2011).

2.3 Nykytilan arviointi

Työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen ja työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitaminen

Voimassa olevan työttömyysturvalain mukaan työvoimapolitiittisen lausunnon antaa työ- ja elinkeinotoimisto. Osa työ- ja elinkeinotoimistojen antamista työvoimapolitiittisista lausunnoista on sellaisia, että ne voisi työ- ja elinkeinotoimistojen sijasta antaa esimerkiksi valtakunnallinen puhelinpalvelu. Työvoimapolitiittinen lausunto voitaisiin antaa valtakunnallisena palveluna tilanteissa, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa, kuten esimerkiksi työttömyysturvaoikeuden päättyessä työnhakijan ilmoittaessa työhönmenosta.

Työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoito elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ei pääsääntöisesti vaadi kokopäiväistä työpanosta. Säännösten tulisi mahdollistaa se, että useammalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi yhteinen työttömyysturva-asiamies. Tehtävien keskittäminen vahvistaisi työttömyysturva-asiamiesten ammattitaitoa, kun asiamiesten määrän vähentymisen takia tehtävää hoitavat asiamiehet saisivat enemmän työttömyysturva-asioita koskevia yhteydenottoja ja tehtävää olisi mahdollista hoitaa päätoimisesti.

Työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitaminen on yleistä neuvontaa sekä työ- ja elinkeinotoimistojen työttömyysturvaan liittyvän menettelyn laillisuuden ja yhdenmukaisuuden valvontaa. Tehtävien hoitamiseen ei kuulu esimerkiksi sellaisten yksittäisen työnhakijan työttömyysturvaoikeuteen liittyvien ratkaisujen tekemistä, joissa tarvittaisiin paikallistuntemusta.

Työttömyysturva-asiamiesten tehtävien keskittämisellä ei olisi vaikutusta palveluiden alueelliseen saatavuuteen, sillä asiointi työttömyysturva-asiamiehen luona henkilökohtaisesti on poikkeuksellista.

Työ- ja elinkeinoministeriö teki keväällä 2011 työttömyysturva-asiamiehille, heidän sijaisilleen sekä työ- ja elinkeinotoimistoille kyselyn työttömyysturva-asiamiesten toiminnan kehittämisestä. Noin 60 prosenttia vastaajista piti hyvänä sitä mahdollisuutta, että useammalla elinkeino-, liikenne- ja ympäris-

tökeskuksella olisi yhteinen työttömyysturvasiamies.

Ulkomaanmatkat

Työttömän työnhakijan edellytetään hakevan aktiivisesti työtä ja osallistuvan työllistymistä edistäviin palveluihin. Näistä asioista sovitaan työllistymissuunnitelmassa. Työ- ja elinkeinotoimiston seurannan tulisi kohdistua siihen, että työtön työnhakija toteuttaa sovitua suunnitelmaa eikä siihen, missä työnhakija oleskelee.

Koska yhteydenpito työ- ja elinkeinotoimistoon ja työnantajiin voi tapahtua puhelimitse tai sähköisen palvelun kautta, työnhakijan olinpaikalla ei ole samanlaista merkitystä kuin aikaisemmin.

Työnhakija menettää oikeutensa työttömyysetuuteen, kun hän ilmoittaa muusta kuin satunnaisena ja lyhyenä pidettävästä ulkomaanmatkasta. Ulkomaanmatkojen seuranta perustuu työnhakijan omiin ilmoituksiin. Työ- ja elinkeinotoimistolla ei käytännössä ole muita keinoja selvittää työnhakijan ulkomaanmatkoja varsinkaan Euroopassa Schengen – alueella.

Työnhakijan ulkomaanmatkoja koskeva työttömyysturvalain säännös ei rajoita perustuslaissa turvattua liikkumisvapautta. Koska säännös rajoittaa työttömyysetuuden maksamista ulkomaanmatkan ajalta, se voi kuitenkin tosiasiallisesti rajoittaa henkilön liikkumisvapautta.

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä on vaikeasti hallittava kokonaisuus. Työttömyyspäivärahan ja työmarkkinatuen hakijoita koskevat osittain eri säännökset. Pitkään työttömänä olleille ja nuorille työmarkkinatukea hakeville työnhakijoille työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä asetettavat seuraamukset ovat muille työnhakijoille samasta menettelystä asetettavia seuraamuksia ankarampia.

Työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä asetettavan seuraamuksen tulisi riippua vain yksittäisen menettelyn moitittavuudesta eikä maksettavasta etuudesta tai työttömyyden kestosta, koska työttömyyden pit-

kittyminen ei aina johdu työnhakijan laiminlyönnistä tai muusta työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä. Etuuden menettämällä pyritään ohjaamaan työnhakijoiden menettelyä. Etuuden menettämisen taloudellinen ohjausvaikutus heikkenee työttömyyden pitkittyessä.

Nykyinen seuraamusjärjestelmä voi joissakin tilanteissa johtaa siihen, että työnhakija menettää oikeutensa työttömyysetuuteen oman aktiivisuutensa takia. Näin voi käydä esimerkiksi työnhakijan ottaessa vastaan työtä, josta hän olisi voinut kieltäytyä työttömyysetuutta menettämättä. Jos työnhakija eroaa tällaisesta työstä, hänelle voidaan asettaa korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite. Seuraamusjärjestelmän tulisi toimia siten, että se kannustaisi työnhakijaa kokeilemaan ilman työttömyysetuuden menettämisen uhkaa työtä, jota hänellä ei olisi velvollisuutta työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä ottaa vastaan. Muuttamalla säännöksiä tältä osin voitaisiin parantaa työvoiman alueellista ja ammatillista liikkuvuutta.

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän selkeyttäminen parantaisi työnhakijan oikeusturvaa ja keventäisi työ- ja elinkeinotoimistolle kuuluvien työttömyysturvatehtävien toimeenpanoa, mikä puolestaan vapauttaisi työpanosta työvoimapalvelujen toimeenpanoon.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on perustuslain mukaan säädettävä lailla. Koska työttömyysturvan seuraamusjärjestelmässä on kyse työnhakijalle maksettavan etuuden lakkauttamisesta joko määräajaksi tai toistaiseksi, seuraamuksista on säädettävä laissa. Samoin ulkomaanmatkan ajalta maksettavasta työttömyysetuudesta on säädettävä laissa.

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää siitä, mitä työttömyysturvalaissa tarkoitetaan työsopimuksen irtisanomisen ja purkamisen riittautamisella. Säättämistä valtioneuvoston asetuksella voidaan pitää riittävänä, koska kyse olisi lain säännöksiä tarkentavista säännöksistä.

Esityksen yleisenä tavoitteena on selkiyttää työttömyysturvan työvoimapoliittisia edellytyksiä siten, että nykyistä suurempi osa työ- ja elinkeinotoimiston henkilöstöresursseista voitaisiin käyttää työvoimapalvelujen tarjontaan ja vähentää työttömyysturvaan liittyviä tehtäviä. Työvoimapalvelujen tarjontaa parantamalla pyritään lyhentämään työttömyysjaksoja ja nopeuttamaan työllistymistä sekä parantamaan työvoiman saatavuutta.

Työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen ja työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitaminen

Työvoimapoliittisia lausuntoja voisi antaa työ- ja elinkeinotoimiston lisäksi muu työ- ja elinkeinohallinnon yksikkö. Käytännössä tämä tarkoittaisi Työlinja-puhelinpalvelua. Työ- ja elinkeinoministeriö ohjeistaisi erikseen, missä tilanteissa lausunnon voisi antaa muu kuin työ- ja elinkeinotoimisto. Lähinnä kyseeseen tulisivat työnhakijan yhteydenottoihin perustuvat työttömyysturvaoikeuden päättämistilanteet sekä työttömyysetuuden maksajan yhteydenottoihin liittyvät lausuntojen korjaamiset. Työlinja antaisi työvoimapoliittisia lausuntoja, joiden antamiseen ei liity työvoimapoliittista harkintaa.

Useampi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi järjestää työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitamisen keskitetysti. Työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitamista koskeva muutos parantaisi asiamiesten ammattitaitoa, jolloin asiamiehellä olisi paremmat edellytykset muun muassa valvoa työnhakijoiden yhdenvertaista kohtelua toimialueensa työ- ja elinkeinotoimistoissa. Tehtävien keskittäminen edellyttäisi myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (910/2009) muuttamista.

Työvoimapoliittisten lausuntojen antamiseen ja työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitamiseen liittyvien muutosten tavoitteena on parantaa mahdollisuuksia järjestää mainittujen tehtävien hoito mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

Ulkomaanmatkat

Esityksessä ehdotetaan, että ulkomaanmatka ei olisi työmarkkinoilla olon este. Esityksen tavoitteena on vähentää sellaista työnhakijoiden seurantaa, joka ei liity suoraan työnhakuun tai työllistymisen edellytysten parantamiseen. Koska työnhakijalla olisi etuuden saamisen muiden edellytysten täytyessä oikeus työttömyysetuuteen myös ulkomaanmatkan aikana, esitys parantaisi perustuslais-
sa turvatu-
n liikkumisvapauden toteutumista.

Työttömyysetuutta saadakseen työnhakijan tulisi olla työmarkkinoiden käytettävissä, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, että hänen tulee olla valmis ottamaan vastaan työtä Suomesta ja osallistua työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin työllistymissuunnitelmas-
sa sovitulla tavalla. Esityksessä ei ehdoteta muutosta Suomessa asumisen vaatimusta koskevaan säännökseen.

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän tarkoituksena on ohjata työnhakijaa aktiivi-
seen työnhakuun ja parantamaan työllistymisedellytyksiään. Esitetyillä muutoksilla parannettaisiin tätä ohjausvaikutusta.

Jotta seuraamusjärjestelmä ehkäisisi ennal-
ta työvoimapoliittisesti moitittavaksi katsot-
tavaa menettelyä, järjestelmän tulisi olla mahdollisimman selkeä. Selkeys on tärkeää myös järjestelmän hallinnoinnin näkökul-
masta. Esitetyillä muutoksilla selkeytettäisiin seuraamusjärjestelmää.

Työvoimapoliittisesti moitittavasta menet-
telystä asetettavien seuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa työnhakijan kyseessä ole-
van menettelyn moitittavuuteen. Esitettyjen muutosten lähtökohtana on, että työnhakijan menettelyn työvoimapoliittiseen moitittavuuteen ei vaikuttaisi työttömyyden kesto eikä se, maksetaanko työnhakijalle työttömyys-
päivärahaa vai työmarkkinatukea. Tämä pa-
rantaisi työnhakijoiden yhdenvertaista kohte-
lua. Työttömyyden kestosta riippumattoman seuraamuksen asettaminen olisi perusteltua senkin vuoksi, että työttömyyden pitkittyessä ja työnhakijan siirtyessä työmarkkinatuella
seuraamuksesta johtuva taloudellinen ohjaus-
vaikutus pienenee.

OECD on pitänyt tärkeänä, että Suomen työttömyysturvajärjestelmässä kiinnitettäisiin huomiota tehokkaaseen työnhakuun työttömyyden alkuvaiheessa ennen kuin riski työttömyyden pitkittymisestä kasvaa. Aktiivista työnhakua korostettaisiin täsmentämällä työllistymissuunnitelman toteuttamista koskevan säännöksen sisältöä.

Yksittäisten työttömyysturvalakiin ehdotettujen seuraamussäännösten keskeisiä tavoitteita on selostettu jäljempänä.

Työttömän työnhakijan palveluprosessi työ- ja elinkeinotoimistossa

Voimassa olevan työttömyysturvalain mukaan työnhakijan kieltäydyttyä ilman pätevää syytä enintään viisi päivää kestävästä työstä hänelle asetetaan 30 päivän korvaukseton määräaika. Pitempikestoisesta työstä asetettava määräaika on kestoaltaan 60 päivää. Esityksessä ehdotetaan, että lyhyempi korvaukseton määräaika asetettaisiin, kun tarjottu työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa. Ehdotettu säännös olisi työnhakijan kannalta nykyistä säännöstä oikeammassa suhteessa tarjotun työn keston.

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytymisestä asetettaisiin vähintään 30 päivää kestävä korvaukseton määräaika. Työnhakija voisi nykyisestä kestoaltaan kiinteästä 60 päivän korvauksettomasta määräajasta poiketen itse vaikuttaa työttömyysetuuden menettämisen keston 30 päivää ylittävän ajan osalta osallistumalla suunnitelman laatimiseen. Muutoksella pyritään edistämään työllistymistä kannustamalla työnhakijaa myötävaikuttamaan palveluprosessiin yhteistyössä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa.

Työllistymissuunnitelman toteuttamista koskevassa säännöksessä korostettaisiin aktiivista työnhakua ja osallistumista työllistymisedellytyksiä parantaviin palveluihin. Työnhakijan tulisi kyetä osoittamaan, että hän on hakenut aktiivisesti työtä ja parantanut edellytyksiään työllistyä työllistymissuunnitelmassa sovitulla tai sitä vastaavalla tavalla.

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen johtaisi työttömyysetuuden menettämiseen pääsääntöisesti vain silloin, kun

palvelusta olisi sovittu työllistymissuunnitelmassa. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen osalta tämä parantaisi työttömän työnhakijan vaikutusmahdollisuuksia siihen, mihin työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin hänen on työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä osallistuttava. Työ- ja elinkeinotoimisto voisi tarjota työnhakijalle hänen palvelutarvettaan vastaavia palveluja, vaikka suunnitelmassa ei olisi tästä sovittu. Jos työnhakija ei tällöin haluaisi osallistua tarjottuun palveluun, tästä ei seuraisi työttömyysetuuden menettämistä.

Ammattitaitosuoja

Ammattitaitosuoja määriteltäisiin säätämällä pätevästä syystä kieltäytyä työnhakijalle tarjotusta ammattitaitoa vastaamattomasta työstä kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana. Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävänä on tarjota työnhakijalle mahdollisimman hyvin hänen osaamistaan ja toiveitaan vastaavaa työtä. Työ- ja elinkeinotoimisto voi tarjota työnhakijalle muutakin kuin hakijan koulutukseen ja työkokemukseen perustuvan ammattitaidon mukaista työtä, jos työ on toimiston arvion mukaan hakijalle sopivaa. Jos työnhakija päättäisi kokeilla työtä, josta hänellä olisi ammattitaitosuojaansa vedoten pätevä syy kieltäytyä, hän voisi erota työstä työttömyysetuutta menettämättä kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen alkamisesta.

Muutos kannustaisi työnhakijoita kokeilemaan muutakin kuin oman ydinosaamisen mukaista työtä. Tämä ehkäisisi työttömyyden pitkittymistä ja parantaisi työvoiman saataavuutta.

Alueellinen liikkuvuus

Työnhakijan on työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä otettava vastaan tarjottua työtä työssäkäyntialueen ulkopuolelta vain rajoitetusti. Työnhakijaa kannustettaisiin kokeilemaan työssäkäyntialueen ulkopuolella olevaa työtä säätämällä, että työnhakijalla olisi pätevä syy erota tällaisesta työstä kolmen kuukauden aikana työsuhteen alkamisesta.

Työnhakijalla olisi pätevä syy erota työssäkäyntialueella olevasta työstä, jos päivittäinen työmatkoihin kuluva aika olisi koko-aikatyössä vähintään kolme tuntia ja osa-aikatyössä vähintään kaksi tuntia.

Työnhakijalla olisi pätevä syy erota työstä myös tilanteissa, joissa työn suorituspaikka on muuttunut työnhakijasta riippumattomasta syystä, jos uusi työn suorittamispaikka sijaitisi työssäkäyntialueen ulkopuolella tai päivittäinen työmatkoihin kuluva aika olisi koko-aikatyössä vähintään kolme tuntia ja osa-aikatyössä vähintään kaksi tuntia. Säännös parantaisi työnhakijoiden yhdenvertaisuutta, kun eroamisen vaikutusta työttömyysturva-oikeuteen arvioitaessa ei olisi merkitystä, olisiko työnhakijan tullut ottaa työnantajan tarjoama työ uudessa työn suorituspaikassa vastaan työsuhteen ehtojen perusteella.

Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen

Työttömyysturvalain tulkinnot ovat olleet epäyhtenäisiä tilanteissa, joissa työnhakija on eronnut työstä puolison toiselta paikkakunnalta saaman työn tai toisella paikkakunnalla aloittaman yritystoiminnan takia. Yhtenäisen soveltamiskäytännön ja ennakoitavuuden takia ehdotetaan, että työnhakijalla olisi pätevä syy erota työstä, jos hän muuttaa puolison työn tai yritystoiminnan takia työssäkäyntialueen ulkopuolelle tai työmatkoihin päivittäin kuluva aika ylittäisi muuton jälkeen koko-aikatyössä kolme tuntia ja osa-aikatyössä kaksi tuntia.

Puolisolla tarkoitetaan työttömyysturvajärjestelmässä sekä avio- että avopuolisoita ja rekisteröityjä parisuhteita.

Muut työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään liittyvät keskeiset muutokset

Työmarkkinoiden käytettävissä oloa koskeva työttömyysturvalain säännös kumottaisiin. Säännös voi johtaa korvauksettomia määräaikoja lyhyt- tai pitempiketoiseen työttömyysetuuden menettämiseen sen mukaan, kuinka nopeasti työnhakija kykenee poistamaan asettamansa työn vastaanottamisesta ja koulutukseen osallistumista koskevat rajoitukset. Säännöksen kumoaminen selkeyttäisi työttömyysturvan seuraamusjärjestel-

mää, kun ilman pätevää syytä tapahtuneesta työstä ja työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta kieltäytymisestä ja eroamisesta asetettaisiin aina korvaukseton määräaika tai menettelyn ollessa toistuvaa työssäolovelvoite. Seuraamuksen asettamiseen ei myöskään vaikuttaisi se, haluaako työnhakija myötävaikuttaa asiansa selvittämiseen vastaamalla työ- ja elinkeinotoimiston työstä tai työvoimapolitiittisesta koulutuksesta kieltäytymistä tai eroamista koskevaan selvityspyyntöön.

Työttömyysturvalaista kumottaisiin myös säännös, joka koskee työssäolovelvoitteen asettamista pitkään työttömänä olleille työmarkkinatuen hakijoille. Työ- ja elinkeinoministeriön tilaaman tutkimuksen (Hämäläinen – Tuomala – Ylikännö; Työmarkkinatuen aktivoinnin vaikutukset; Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 7/2009) mukaan työmarkkinatuen lakkauttamisen uhalla ei ole vaikutusta työnhakijoiden aktiiviseen työnhakuun tai työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumiseen. Säännöksellä ei siten ole sillä tavoiteltua ohjausvaikutusta. Seuraamukset työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä määräytyisivät samoin kuin muidenkin työnhakijoiden kohdalla. Työnhakijat olisivat yhdenvertaisessa asemassa, kun seuraamus ei riippuisi työttömyyden kestosta vaan työnhakijan yksittäisen teon työvoimapolitiittisesta moitittavuudesta.

Esitettyjen muutosten toimeenpano

Työ- ja elinkeinoministeriö järjestää muutoksista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten työttömyysturva-asiamiehille ja heidän sijaisilleen koulutustilaisuuden joulukuussa 2011. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset huolehtivat tämän jälkeen toimialueillaan työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön kouluttamisesta.

Muutokset edellyttävät useiden työ- ja elinkeinoministeriön työ- ja elinkeinotoimistoille antamien ohjeiden päivittämistä.

4 Esityksen vaikutukset

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän osalta esityksen työvoimapolitiittisia vaikutuksia sekä vaikutuksia työnhakijalle ja viranomaisten toiminnalle on arvioitu säännöskoh-

taisesti työ- ja elinkeinoministeriön selvityksessä työttömyysturvan menettämisestä työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia (TEM-analyysijä 31/2011). Tältä osin seuraavassa esitetään vaikutukset vain tiivistetysti.

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään esitettävillä muutoksilla pyritään lyhentämään työttömyysjaksoja ja nopeuttamaan työllistymistä, mikä puolestaan parantaa työnhakijoiden taloudellista asemaa.

Esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalain työmarkkinoiden käytettävissä oloa koskevan säännöksen ja pitkään työttömänä olleita työmarkkinatuen hakijoita koskevan 8 luvun 4 a §:n kumoamista. Mainittujen säännösten perusteella työnhakija voi menettää oikeutensa työttömyysetuuteen toistaiseksi. Jos työnhakijalle asetettaisiin ehdotetulla tavalla näissä tilanteissa korvaukseton määräaika, tämä voisi jossakin määrin vähentää työnhakijoiden siirtymistä viimesijaisen turvamuodon, toimeentulotuen varaan.

Jos työmarkkinoilla oloa koskeva säännös kumottaisiin ja työstä tai työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta kieltäytyneille tai eronneille asetettaisiin korvaukseton määräaika, kyseessä olevilla henkilöillä olisi mahdollisuus päästä niihin työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin, joiden edellytyksenä on työttömänä työnhakijana oleminen. Tämä voisi puolestaan nopeuttaa heidän työllistymistään.

Yritysvaikutukset

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän osalta työnantajien hallinnollinen taakka liittyy selvityksen antamiseen työnhakijana olevan henkilön työsuhteen päättymisen syystä. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimisto tarvitsee tietoja siitä, onko työnhakija ottanut yhteyttä työnantajaan saatuaan työpaikkaa koskevan työtarjouksen. Riippumatta siitä, asetetaanko työnhakijalle korvaukseton määräaika vai työssäolovelvoite, työsuhteen syntymiseen

tai päättymiseen liittyvästä moitittavasta menettelystä tarvitaan työnantajalta sama selvitys. Tämän vuoksi seuraamusjärjestelmään ehdotetuilla muutoksilla ei olisi työnantajien hallinnollista taakkaa vähentävää tai lisäävää vaikutusta.

Työ- ja elinkeinotoimiston selvittäessä työnhakijan työsuhteen päättymisen vaikutusta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta riittävät tiedot saadaan lähtökohtaisesti työtodistuksesta. Edellytyksenä on, että työtodistukseen on merkitty työsuhteen päättymissy.

Työsopimuslain (55/2001) mukaan työtodistukseen merkitään työsuhteen päättymissy vain työntekijän pyynnöstä. Jos työntekijä ei ole esittänyt päättymissyyn merkitsemistä koskevaa pyyntöä, työ- ja elinkeinotoimisto voi joutua pyytämään työnantajalta tietoa työsuhteen päättymisestä. Tietojen antaminen on työnantajan näkökulmasta työttömyysturvan seuraamusjärjestelmästä johtuvaa lisätyötä. Koska työttömyysturvajärjestelmässä on peruseriaatteena, että työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavalla menettelyllä aiheutettu työttömyys johtaa työttömyysetuuden menettämiseen, selvityksen pyytämistä työnantajalta ei voida välttää.

Työnhakijan yhteydenotto työnantajaan työ- ja elinkeinotoimiston tekemän työtarjouksen perusteella selvitetään lähtökohtaisesti työnhakijalta itseltään. Yhteydenotosta saatavilla tiedoilla on merkitystä arvioitaessa, onko työnhakijalle asetettava korvaukseton määräaika tai työssäolovelvoite työstä kieltäytymisen perusteella.

Työnantajilta pyydetään tietoja työnhakijoiden yhteydenotoista pääsääntöisesti työ- ja elinkeinotoimiston työnantajapalvelun yhteydessä. Saatuja tietoja käytetään myös seuraamusjärjestelmän toimeenpanossa työnhakijalta saatujen tietojen varmistamiseen.

Muutokset, jotka koskevat henkilön oikeutta erota työstä ammattitaitosuojaan ja alueelliseen liikkuvuuteen liittyvien syiden perusteella ilman työttömyysetuuden menettämisen uhkaa, voivat vaikuttaa siten, että työntekijät irtisanoutuvat esimerkiksi työssäkäyntialueen ulkopuolella olevasta työstään aiempaa helpommin. Tästä voi aiheutua työnantajille uuden työntekijän rekrytointiin liittyvää lisätyötä. Toisaalta osa uusista säännöksistä

on sellaisia, että ne kohdistuisivat työnhakijoihin, jotka muuten eivät ehkä olisi hakeutuneet työhön, jota heidän ei olisi tarvinnut ottaa vastaan työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä. Kokonaisuutena työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään ehdotetut muutokset tukisivat työvoiman alueellista ja ammatillista liikkuvuutta, mikä puolestaan parantaisi työvoiman saatavuutta.

Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen

Työttömyysetuuksien osalta kansantalouteen ja julkiseen talouteen vaikuttaa työllisyystilanne ja tästä johtuva työttömien määrä sekä työttömyyden kesto. Työvoimapolitiisesti moitittavasta menettelystä johtuvat korvauksettomat määrääjat vähentävät jonkin verran työttömyyden perusteella maksettavia etuuksia.

Nykyistä selkeämmällä työttömyysturvan seuraamusjärjestelmällä pyritään ennalta ehkäisemään työvoimapolitiisesti moitittavaa menettelyä, lyhentämään työttömyysjaksoja ja nopeuttamaan työllistymistä muun muassa kannustamalla työttömiä aktiiviseen työnhakuun, työn vastaanottamiseen ja työvoimapalveluihin osallistumiseen.

Lisäksi nykyistä selkeämmällä järjestelmällä pyritään vähentämään työttömyysturvaan liittyvää hallinnollista työtä ja vapauttamaan työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöresursseja työvoimapalveluiden toimeenpanoon, mikä puolestaan nopeuttaa työllistymistä.

Koska esityksen vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen liittyvät edellä mainittuihin seikkoihin, niitä on vaikeaa arvioida euromääräisesti. Kokonaisuutena esityksen arvioidaan olevan kustannusneutraali. Seuraavassa on pyritty arvioimaan, minkä suuntaisia taloudellisia vaikutuksia ehdotetuilla muutoksilla olisi.

Työllistymistä nopeuttavat muutokset vähentävät valtion menoja. Työttömyysjaksojen kestojen muutosten taloudellisia vaikutuksia valtion talouteen on arvioitu työ- ja elinkeinoministeriön julkaisussa Työttömyysturvan uudistuslinjausten ex ante – vaikutusarviointia (TEM-analyysijä 10/2009, Alatalo – Räisänen). Vuonna 2010 alkaneita työttömyysjaksoja oli noin 904 000. Päättäneiden työt-

tömyysjaksojen keskimääräinen kesto oli 14 viikkoa. Keskimäärin työttömiä työnhakijoita oli 264 800. Yhden viikon keston muutoksen vaikutus työttömyyden tasossa oli 17 400 henkeä vuonna 2010 ja yhden päivän muutoksen vaikutus noin 3500 henkeä. Muutettaessa nämä luvut työmarkkinatuen kustannuksiksi, merkitsee viikon keston muutos työttömyydessä noin 115 miljoonan euron kustannusta ja yhden päivän muutos noin 23 miljoonan euron kustannusta.

Työttömyysjaksoja lyhentäviä ja työllistymistä nopeuttavia vaikutuksia arvioidaan olevan muun muassa alueellista liikkuvuutta ja työllistymissuunnitelman toteuttamista koskevilla ehdotuksilla.

Työttömyysetuuden menettämisaikaa mahdollisesti jonkin verran lyhentävät ehdotukset, jotka koskevat työmarkkinoiden käytävissä oloa ja pitkään työttömänä olleille asetettavan työmarkkinatuen lakkauttamisen korvaamista korvauksettomalla määrääjalla tai työssäolovelvoitteella. Toisaalta edellä mainitut muutokset voivat vähentää työttömyysetuuden sijasta maksettavia toimeentulotukimenoja.

Ulkomaanmatkan ajalta maksettavaa työttömyysetuutta koskevien rajoitusten kumoamisen ei arvioida juurikaan lisäävän työttömyysturvamenoja, koska työttömien yli kuusi etuuden maksupäivää kestävät ulkomaanmatkat eivät ole kovin yleisiä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään selkeyttämään työttömyysturvan työvoimapolitiittisia edellytyksiä koskevia säännöksiä siten, että työttömyysturvaan liittyvien tehtävien hoitamiseen työ- ja elinkeinotoimistoissa käytettävä aika vähenisi. Työttömyysturvaan liittyvistä tehtävistä vapautuvat henkilöstöresursit suunnattaisiin työvoimapalveluihin.

Työtä vähentäisi erityisesti työssäolovelvoitteiden korvaaminen pääsääntöisesti korvauksettomilla määrääjoilla. Sekä työssäolovelvoitetta että korvauksetonta määrääaikaa asetettaessa työ- ja elinkeinotoimisto selvittää työnhakijan menettelyä samalla tavalla, mutta työssäolovelvoitteiden osalta toimisto seuraa myös työssäolovelvoitteiden täyty-

mistä, toisin sanoen työnhakijan työssäoloa ja osallistumista työllistymistä edistäviin palveluihin.

Myös työmarkkinatuen lakkauttaminen työnhakijan työn vastaanottamiselle tai koulutukseen osallistumiselle asettamien rajoitusten takia edellyttää, että työ- ja elinkeinotoimisto tutkii rajoituksen poistumisen ja antaa asiaa koskevan työvoimapoliittisen lausunnon. Säännöksen kumoaminen vapauttaisi toimistot tästä työstä.

Esityksen mukaan työnhakijan mahdollista työvoimapoliittisesti moitittavaa menettelyä ei tutkittaisi sen jälkeen, kun hakijalle on asetettu työssäolovelvoite. Myös tämä vähentäisi työ- ja elinkeinotoimiston työtä. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimiston työttömyysturvaan liittyviä tehtäviä vähentäisi työnhakijan ulkomaanmatkoja koskevasta seurannasta luopuminen.

Työttömyysturva-asiamiesten toimialueisiin esitetty muutos mahdollistaisi työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitamisen nykyistä tarkoituksenmukaisemman järjestämisen useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen yhteistyönä. Asiamiesten työn laatu paranisi, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voisivat järjestää asiamiehen tehtävän hoitamisen päätoimiseksi tehtäväksi. Tehtävien pirstaleisuus vähenisi, mikä parantaisi hallinnollista tehokkuutta.

Työnhakijan ilmoitettua Työlinjalle työttömyysetuuden työvoimapoliittisiin edellytyksiin liittyvästä muutoksesta tai työttömyysetuuden maksajan pyydettyä Työlinjaa korjaamaan annettua työvoimapoliittista lausuntoa Työlinja ilmoittaa asiasta työ- ja elinkeinotoimistolle, joka antaa työvoimapoliittisen lausunnon. Menettelystä aiheutuu tarpeetonta työtä, joka voitaisiin välttää sillä, että Työlinjalla olisi esityksen mukaisesti oikeus antaa työvoimapoliittisia lausuntoja. Työ- ja elinkeinotoimisto välttyisi tällöin rutiiniluontoisten lausuntojen antamiselta edellä mainituissa tilanteissa. Asian käsittely nopeutuisi työ- ja elinkeinohallinnon lisäksi työttömyyskassoissa ja Kansaneläkelaitoksessa. Työnhakijan kannalta tämä voi tarkoittaa joissakin tapauksissa etuuden nopeampaa maksamista.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Työttömyysturvalain kumottavaksi esitetty säännös, jonka mukaan ulkomaanmatkan ajalta voidaan maksaa työttömyysetuutta vain rajoitetusti, voi tulojen puuttuessa muodostua tosiasialliseksi esteeksi työttömän matkustamiselle. Säännöksen kumoaminen parantaisi perustuslaissa turvattua liikkumisvapauden toteutumista.

Työnhakijalla olisi tietyissä tilanteissa pätevä syy erota työstään perhesyistä työnhakijan puolison saadessa työtä tai aloittaessa yritystoiminnan toisella paikkakunnalla. Säännös turvaisi työttömän oikeutta valita asuinpaikkansa sekä päättää perhe-elämästään nykyistä paremmin. Tämä ja erityisesti työmatkoihin kuluva ajan huomioiminen pätevänä syynä työstä eroamiseen parantaisi myös työnhakijan perheeseen kuuluvien lasten asemaa.

Työnhakijat voivat joutua keskenään eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, mitä he ovat vastanneet tai ovatko vastanneet lainkaan työ- ja elinkeinotoimiston työstä tai työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta kieltäytymistä tai eroamista koskevaan selvityspyyntöön. Lisäksi työnhakijoiden mahdollisuuksissa poistaa työn vastaanottamista ja koulutukseen osallistumista koskevia rajoituksia voi olla eroja. Työmarkkinoiden käytävissä olemista koskevan säännöksen kumoaminen parantaisi tältä osin työnhakijoiden yhdenvertaista kohtelua.

Työttömien alueellista liikkuvuutta tukeva työttömyysturvan seuraamusjärjestelmä mahdollistaisi työttömien nykyistä joustavamman siirtymisen ilman työttömyysetuuden menettämisen uhkaa työhön alueille, joilla esiintyy ongelmia työvoiman saatavuudessa. Tämä voisi tasoittaa eri alueiden työllisyyseroja.

Mahdollisuus keskittää useamman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen työttömyysturva-asiamiehen tehtävien hoitaminen yhteen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ei heikentäisi kansalaisille tarjottavia palveluita, koska asiointi työttömyysturva-asiamiehen kanssa on pääsääntöisesti puhelimitse tapahtuvaa neuvontaa. Myös työttömyysturva-asiamiehen työ- ja elinkeinotoimistojen neuvonta- ja valvontatoiminta ta-

pahtuu pääsääntöisesti puhelimitse tai sähköpostin välityksellä.

Työttömyysturvajärjestelmän tarkoituksena on turvata työttömän taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille. Ulkomailla olo ei ole peruste olla noudattamatta työllistymissuunnitelmaa ja hakea aktiivisesti työtä. Vaikka työ- ja elinkeinotoimisto ei enää seuraaisi työnhakijan oleskelua ulkomailla, työnhakijan velvollisuudet säilyisivät samoina.

Työttömyysturvalain työttömyysturvaseuraamuksia koskevat säännökset eivät kohdistu yksinomaan naisiin tai miehiin. Työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn perusteella oikeutensa työttömyysetuuteen menettäneistä enemmistö on miehiä. Vuositasolla miesten osuus on noin 60 prosenttia ja naisten noin 40 prosenttia.

Naisten ja miesten prosenttiosuudet työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia työttömyysetuuden menettäneistä vastaavat melko tarkkaan naisten ja miesten osuutta työttömistä työnhakijoista. Voimassa olevat seuraamussäännökset kohdistuvat siten tasaisesti molempiin sukupuoliin. Ehdotettujen muutosten ei arvioida muuttavan tilannetta.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää koskevat ehdotukset perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön selvitykseen työttömyysturvan menettämisestä työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia (TEM-analyysijä 31/2011). Selvitystä valmisteltaessa on kuultu sosiaali- ja terveysministeriötä, Akavaa, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:ta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:ta, Suomen Kuntaliittoa, Suomen Yrittäjiä ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:ta. Lisäksi selvityksen laatimista varten on pyydetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen näkemyksiä seuraamusjärjestelmän kehittämistarpeista.

Työ- ja elinkeinoministeriö kysyi keväällä 2011 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta niiden käsityksiä ulkomaanmatkan ajalta maksettavasta työttömyysetuudesta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset keräsivät vastauksiaan varten kommentteja alueidensa työ- ja elinkeinotoimistoilta. Työ- ja elinkeinoministeriö on käyttänyt saamiaan vastauksia hyväksi tätä esitystä laadittaessa. Asiaa on käsitelty myös sosiaali- ja terveysministeriön sekä edellä mainittujen työelämän järjestöjen kanssa.

Työttömyysturva-asiamiesten tehtävien järjestämistä koskeva ehdotus perustuu työ- ja elinkeinoministeriön keväällä 2011 työttömyysturva-asiamiehille, heidän sijaisilleen sekä työ- ja elinkeinotoimistoille tekemään kyselyyn asiamiesten toiminnan kehittämistä. Kyselyn vastauksia ei ole julkaistu.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esityksestä on pyydetty lausunnot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, jotka ovat lausuntojaan varten keränneet kommentteja alueidensa työ- ja elinkeinotoimistoilta. Lisäksi lausuntoa on pyydetty Akavalta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:lta, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Yrittäjiltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:lta, vakuutusosastoilta, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta, Kansaneläkelaitokselta, Finanssivalvonnalta sekä Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöltä.

Lausuntojen antamiselle varattiin aikaa kaksi viikkoa. Lausuntojen antamiselle varattua aikaa pidettiin riittävänä, koska keskeiset tahot, joilta lausuntoa pyydettiin, ovat olleet mukana valmistelussa jo laadittaessa työ- ja elinkeinoministeriön selvitystä työttömyysturvan menettämisestä työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia sekä hallituksen esityksen laatimisen eri vaiheissa.

Lausunnonantajat kannattivat pääosin esityksessä ehdotettuja muutoksia. Seuraavassa on kerrottu seikoista, jotka nousivat lausunnoissa esiin ja joita ei ole lausuntojen johdosta muutettu.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ilmaisivat huolensa siitä, voiko työnhakijan ulkomaanmatkoja koskevan seurannan lopettaminen johtaa erityisesti maahanmuuttajien kohdalla Suomeen kotoutumisen epäonnistumiseen ulkomailla oleskelun takia. Mah-

dollinen ongelma voidaan kuitenkin välttää kiinnittämällä työ- ja elinkeinotoimistossa huomiota siihen, että maahanmuuttajien kanssa laadittavissa kotoutumissuunnitelmissa sovitaan konkreettisista kotoutumista edistävistä toiminnoista sekä palveluprosessin etene- misestä. Esityksessä ehdotetuissa muutoksissa korostuu muutoinkin tarve kiinnittää huomiota työllistymissuunnitelmien laatuun ja konkreettisuuteen sekä suunnitelmien seurantaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset pitivät mahdollisena, että esitetty ammattitaitosuoja koskeva säännös voi johtaa erityisesti nuorten passivoitumiseen työttömyyden alkuvaiheessa, jos ammattitaitoa vastaavaa työtä ei ole heti tarjolla. Ammattitaitosuoja ei kuitenkaan estä työ- ja elinkeinotoimistoa tarjoamasta työnhakijalle muutakin kuin hänen ydinosaamistaan vastaavaa työtä. Ehdotetut säännökset mahdollistavat tällaisen työn kokeilemisen ilman työttömyysetuuden menettämisen uhkaa.

Esityksen mukaan työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta kieltäytymisestä ei voitaisi asettaa korvauksetonta määräaikaa, ellei koulutukseen osallistumisesta olisi sovittu työllistymissuunnitelmassa. Osa työ- ja elinkeinotoimistoista katsoi tämän hankaloittavan koulutuksen järjestämistä. Vaatimus suunnitelmassa sopimisesta on säilytetty esityksessä, koska edellytys ohjaa työ- ja elinkeino-

toimistoa järjestämään työnhakijan palveluprosessia suunnitelmallisesti ja sitouttaa hakijaa osallistumaan koulutukseen sovitusti.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Tämän hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä on otettava huomioon, että eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiden yksityisten alojen työeläkettä koskevien lakien sekä eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain 11 §:n muuttamisesta (HE 89/2011 vp), jossa esitetään muutettavaksi merimieseläkelain (1290/2006) 10 §:n 2 momenttia siten, että säännöksestä poistettaisiin maininta työntekijän siirtymisestä merimieseläkelain 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun ulkomaiseen alukseen. Tämän hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä on otettava huomioon mitä hallituksen esityksen HE 89/2011 vp eduskuntakäsittelyssä säädetään 10 §:n 2 momentin muuttamisesta ja muutettava säännöstä siten, että siinä viitattaisiin työttömyysturvalain 2 luvun 12 §:n sijasta tässä esityksessä ehdotettuun työttömyysturvalain 2 a luvun 4 §:ään.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut**1.1 Laki työttömyysturvalain muuttamisesta****1 luku Yleiset säännökset**

4 §. Lain toimeenpano. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että työ- ja elinkeinotoimisto korvattaisiin työvoimaviranomaisella. Muutos tarkoittaisi sitä, että työvoimapolitiittisia lausuntoja voisi antaa myös muu työ- ja elinkeinohallinnon yksikkö kuin työ- ja elinkeinotoimisto. Käytännössä tämä tarkoittaisi valtakunnallista Työlinja-puhelinpalvelua. Työlinja antaisi lausuntoja, joihin ei liity työvoimapolitiittista harkintaa.

Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin, että useammalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella voisi olla yhteinen työttömyysturva-asiamies ja tämän sijainen. Muutos mahdollistaisi työttömyysturva-asiamiesten tehtävien keskittämisen.

5 §. Määritelmät. Pykälän 1 momentin 8 ja 9 kohtiin tehtäisiin 2 ja 8 lukujen muutoksista ja 2 a luvun säätämisestä johtuvat muutokset.

2 luku Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

Luvun otsikko muutettaisiin etuuden saamisen yleisiksi työvoimapolitiittisiksi edellytyksiksi.

Työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta ehdotetaan säädettäväksi uudessa 2 a luvussa. 2 lukuun jäisivät säännökset työttömyysetuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä. Näitä edellytyksiä ovat muun muassa työnhakijana olo sekä työnhakijan harjoittaman yritystoiminnan ja opintojen vaikutus oikeuteen saada työttömyysetuutta.

Nuorten työmarkkinatukioikeuteen liittyvä 8 luvun 2 §, työmarkkinatuen odotusaikaa koskeva 8 luvun 4 § ja työmarkkinoilta poisolon takia asetettavaa korvauksetonta määrääikää koskeva 2 luvun 11 § muodostavat toisiinsa liittyvän kokonaisuuden. Koska 8 luvun 2 §:ään ei esitetä muita kuin teknisiä

muutoksia, 2 luvun 11 §:ääkään ei muutettaisi.

3 §. Työmarkkinoilla olon esteet. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että ulkomaanmatka ei olisi työmarkkinoilla olon este. Luopumalla ulkomaanmatkasta työmarkkinoilla olon esteenä vähennettäisiin työ- ja elinkeinotoimistolle kuuluvia muita kuin työnvälitykseen ja työnhakijan työllistymisen edellytysten parantamiseen liittyviä tehtäviä ja parannettaisiin työnhakijoiden mahdollisuuksia liikkumisvapauden käyttämiseen.

Koska ulkomaanmatka ei olisi työmarkkinoilla olon este, 2 momentti lyhyestä ja satunnaisesta ulkomaanmatkasta kumottaisiin. Vaikka ulkomaille matkustamisella ei olisi vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta, työttömyysetuuden saamisen edellytyksestä olisi kuitenkin edelleen, että työnhakijaa pidetään Suomessa asuvana. Tästä säädetään 1 luvun 8 §:ssä.

Ulkomaanmatkasta ei annettaisi työvoimapolitiittista lausuntoa eikä työ- ja elinkeinotoimisto seuraisi työnhakijan ulkomaanmatkojen lukumäärää tai kestoja. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, ettei työnhakijan tarvitsisi ilmoittaa matkastaan etukäteen työ- ja elinkeinotoimistolle. Työnhakijalla on kuitenkin 2 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan velvollisuus ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle postiosoite ja muut yhteystiedot, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa myös matkan aikana.

Voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti työnhakijalle voitaisiin ulkomaanmatkan aikana tarjota työtä ja työ- ja elinkeinotoimiston palveluita. Tarjotusta työstä tai palvelusta kieltäytyminen ratkaistaisiin lain 2 a ja 8 lukujen perusteella. Voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti ulkomaanmatka ei olisi työvoimapolitiittisesti pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä tai palvelusta.

2 a luku Työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

Luku olisi uusi. Luvun 1—3 §:ssä säädettäisiin työstä eroamisen ja erottamisen takia asetettavasta korvauksettomasta määräajasta. Luvun 4—7 §:ssä säädettäisiin työstä kieltäytyä

tymisen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Luvun 8 § koskisi työnhakijan oikeutta kieltäytyä ja erota työstä ammatitaitosuojan perusteella.

Luvun 9—13 §:ssä säädettäisiin työnhakijan palveluprosessiin työ- ja elinkeinotoimistossa liittyvästä työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä ja tämän perusteella asetettavista korvauksettomista määräajoista. 14 § sisältäisi säännöksen työnhakijan toistuvan työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn perusteella asetettavasta työssäolovelvoitteesta.

1 §. Työstä eroaminen ja erottaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työstä eroamisen ja erottamisen perusteella asetettavasta korvauksettomasta määräajasta. Työnhakijan erottua työstä ilman pätevää syytä tai aiheutettua itse työsuhteen päättymisen hänelle asetettaisiin voimassa olevaa 2 luvun 9 §:ää vastaavasti 90 päivän korvaukseton määräaika. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeutta työttömyysetuuteen ei olisi 30 päivän ajalta.

Korvauksettoman määräajan laskeminen aloitettaisiin aina ensimmäisestä työsuhteen päättymisen jälkeisestä päivästä. Asiassa ei olisi merkitystä sillä, olisiko kyseinen henkilö jo tuolloin ollut työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Säännös poistaisi voimassa olevan säännöksen sanamuodosta johtuvan korvauksettoman määräajan alkamispäivään liittyvän epäselvyyden.

Pykälän 2 momentti vastaisi nykyistä 2 luvun 9 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työsopimuksen irtisanomisen ja purkamisen riitauttamisen vaikutuksesta korvauksettoman määräajan asettamiseen. Voimassa olevan 2 luvun 9 §:n 3 momentin mukaan korvauksetonta määräaikaa ei aseteta ennen työsopimuksen riitautusasian ratkaisemista, jos työntekijä on riitauttanut irtisanomisen irtisanomisaikana. Ehdotetun 3 momentin mukaan olisi riittävää, jos irtisanominen on riitautettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä. Työntekijän asema olisi paremmin turvattu, kun hänellä olisi enemmän aikaa ryhtyä toimiin työsopimuksen irtisanomisen riitauttamiseksi. Samalla määräaika irtisanomistilanteissa olisi yhdenmukainen purkamis-

sen riitauttamista koskevan määräajan kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös riitauttamista koskevasta asetuksenantovaltuutuksesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin siitä, mitä on pidettävä työsopimuksen irtisanomisen tai purkamisen riitauttamisena säännöstä sovellettaessa.

2 §. Pätevä syy työstä eroamiseen. Pykälässä säädettäisiin pätevistä syistä työstä eroamiseen nykyistä 2 luvun 10 §:ää vastaavasti.

3 §. Työstä eroaminen työpaikan sijainnin ja työmatkan perusteella. Säännös olisi uusi. Pykälän 1 kohdan mukaan henkilöllä olisi pätevä syy erota työstä työsuhteen kolmen ensimmäisen kuukauden aikana, jos työ sijaitsi työssäkäyntialueen ulkopuolella tai työmatkoihin kuluva aika olisi päivittäin koko-aikatyössä keskimäärin yli kolme tuntia ja osa-aikatyössä yli kaksi tuntia.

Tarkoituksena ei olisi säätää yleisestä oikeudesta erota työstä työttömyysetuutta menettämättä työpaikan sijainnin perusteella, vaan turvata työttömyysetuuden saaminen tilanteissa, jossa työtön tai työttömäksi muutoin jäävä henkilö olisi eronnut työstä, jota hänen ei alueelliseen liikkuvuuteen liittyvien syiden takia olisi tarvinnut työttömyysetuuden menettämisen uhalla ottaa vastaan. Työ voisi olla aloitettu irtisanomisaikana, välittömästi edellisen työn päätyttyä tai työttömänä.

Työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantamiseksi pykälän 2 kohdassa säädettäisiin, että henkilöllä olisi pätevä syy erota työstä, kun hän irtisanoutuu työstään muuttaakseen toiselle paikkakunnalle, jossa hänen puolisoillaan on toimeentulon turvaava pysyväisluontoinen työ tai yritystoimintaa. Edellytyksenä olisi, että työ olisi uuden asuinpaikan perusteella määrättyvän työssäkäyntialueen ulkopuolella tai työmatkoihin kuluisi muuton jälkeen päivittäin koko-aikatyössä keskimäärin yli kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin yli kaksi tuntia.

Toimeentulon turvaavalla pysyväisluontoisella työllä tarkoitettaisiin sekä pitkiä määräaikaista että toistaiseksi voimassa olevia työsuhteita. Esimerkiksi kesätyö tai opintoihin liittyvä harjoittelu ei täyttäisi tätä edellytystä,

mutta työskentely saman tai samojen työnantajien palveluksessa toisiaan seuraavissa määräaikaisissa työsuhteissa voitaisiin katsoa pysyväisluonteiseksi työskentelyksi. Pysyväisluonteisena pidettäisiin ainakin työtä, joka kestoltaan riittäisi täyttämään työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan 34 kalenteriviikon työssäoloehdon. Toimeentulon tulisi olla turvattu siten, ettei puolisoilla olisi oikeutta esimerkiksi soviteltuun työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen. Säännöksen soveltaminen ei edellyttäisi esimerkiksi sitä, että puolisoilla olisi yhteisiä lapsia eikä sitä, että puoliset olisivat jo asuneet yhdessä. Muun muassa avopuolison käsitteestä on säädetty 1 luvun 7 §:ssä.

Pykälän 2 kohdan säännös koskisi vain tilannetta, jossa henkilö irtisanoutuu työstään ennen muuttoa. Jos henkilö irtisanoutuu vasta muuton jälkeen, työ- ja elinkeinotoimisto arvioisi 2 §:n perusteella, onko henkilöllä ollut työvoimapolitiittisesti arvioituna pätevä syy menettelyynsä. Jotta irtisanoutumiseen olisi pätevä syy, muuttamiselta ja irtisanoutumiselta edellytettäisiin ajallista yhteyttä.

Pykälän 3 kohdan mukaan henkilöllä olisi pätevä syy erota työstä myös silloin, kun työnantaja osoittaa hänelle esimerkiksi työehtosopimuksen tai työsopimuksen perusteella uuden työn suorittamispaikan, joka sijaitsee työnhakijan työssäkäyntialueen ulkopuolella tai työssäkäyntialueella työmatkoihin uuteen työn suorittamispaikkaan kuluisi päivittäin kokoaikatyössä keskimäärin yli kolme tuntia ja osa-aikatyössä yli kaksi tuntia. Henkilö olisi tällöin yhdenvertaisessa asemassa niiden henkilöiden kanssa, joihin sovellettavassa työehtosopimuksessa tai joiden työsopimuksissa ei ole sovittu työnantajan mahdollisuudesta osoittaa työtä uudesta työn suorittamispaikasta. Tällaisten henkilöiden kieltäytyttyä työstä uudessa työn suorittamispaikassa heidän oikeuttaan työttömyysetuuteen on arvioitu työstä kieltäytymisenä, jolloin pätevää syytä arvioitaessa on otettu huomioon uuden työn suorittamispaikan sijainti työssäkäyntialueen ulkopuolella sekä työmatkoihin kuluva aika.

Edellisessä kappaleessa kerrotuissa tilanteissa työnantaja voi tarjota työtä uudesta työn suorittamispaikasta myös työsopimuksen irtisanomisen vaihtoehtona. Jos työnteki-

jä ei halua siirtyä uuteen työn suorittamispaikkaan vaikka hänellä työsuhteen ehtojen mukaan olisi tähän velvollisuus ja työntekijä irtisanotaan, hänen oikeuttaan työttömyysetuuteen ratkaistaessa selvitetään, onko työnhakija itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen. Ehdotetusta 3 kohdasta ilmenevää periaatetta voitaisiin soveltaa myös tässä tilanteessa.

4 §. Työstä kieltäytyminen. Pykälän 1 ja 3 momentit vastaisivat nykyistä 2 luvun 12 §:ää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos tarjottu työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa, oikeutta työttömyysetuuteen ei olisi 30 päivän ajalta. Esimerkiksi sijaisuuksissa on mahdollista, että määräaikaista työsuhdetta tultaisiin myöhemmin jatkamaan. Korvauksittoman määräajan kesto määräytyisi näissä tilanteissa tarjotun työn kieltäytymishetkellä tiedossa olleen keston mukaisesti.

5 §. Pätevä syy työstä kieltäytymiseen. Pykälä vastaisi voimassa olevaa 2 luvun 15 §:ää.

6 §. Työstä kieltäytyminen työpaikan sijainnin ja työmatkan perusteella. Pykälä vastaisi voimassa olevan 2 luvun 14 §:n 1—4 momenttia.

7 §. Ulkomailta tarjotusta työstä kieltäytyminen. Pykälä vastaisi voimassa olevan lain 2 luvun 14 §:n 5 momenttia.

8 §. Ammattitaitosuoja. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että henkilöllä olisi pätevä syy kieltäytyä työstä, joka ei vastaa hänen ammattitaitoaan. Työnhakijalla olisi aina vähintään yksi ammattiala, josta sovitaisiin työ- ja elinkeinotoimistossa työnhakijan haastattelun yhteydessä ja jonka perusteella ammattitaitosuoja määriteltäisiin. Mainittuja ammattialoja voisi olla useampia, jos työnhakija olisi esimerkiksi suorittanut useampia ammatillisia tutkintoja. Ammattitaitosuojasta mainittaisiin esimerkiksi työnhakijan kanssa laadittavassa työllistymissuunnitelmassa.

Ammattitaitosuojaa määritettäessä otettaisiin nykytilaa vastaavasti huomioon työnhakijan koulutus ja työkokemus. Samalla tavalla kuin nykyisin työ- ja elinkeinotoimisto viime kädessä päättäisi, onko työnhakijalla pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä ammattitaitosuojansa perusteella.

Jos työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto eivät pääsisi sopimukseen ammattitaitosuojan määräytymisestä, asian ratkaisisi työ- ja elinkeinotoimisto. Työnhakija voisi saattaa asian työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan ja vakuutusosoikeuden tutkitavaksi valittamalla mahdollisesta työstä kieltäytymisen perusteella asetettua seuraamusta koskevasta työttömyysetuuden maksajan päätöksestä.

Jos työnhakijalla ei olisi aiempaa työkokemusta, ammattitaitosuoja määriteltäisiin hakijan koulutuksen perusteella. Voimassa olevasta 2 luvun 13 §:stä poiketen tämä tarkoittaisi sitä, että myös koulutuksesta vastaavalmistuneilla olisi pätevä syy kieltäytyä muusta kuin oman alan työstä.

Pätevä syy kieltäytyä ammattitaitoa vastaamattomasta työstä olisi voimassa kolme kuukautta työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä. Tämä tarkoittaisi ammattitaitoon liittyvän suojan alkamista voimassa olevaan lakiin verrattuna. Jos työnhakija on päätoiminen opiskelija, pätevän syyn voimassaoloaika alkaisi kulua vasta päätoimisten opintojen päättymisestä. Työnhakijaksi rekisteröityneen päätoimisen opiskelijan ammatillisen suojan alkamishetki myöhentyisi voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Voimassa olevan ammattitaitosuojaa koskevan säännöksen mukaan työnhakija voi kieltäytyä tarjotusta muusta kuin oman alansa työstä, jos hän on kolmen kuukauden ammattitaitosuojan aikana tehnyt työsopimuksen ammattitaitonsa huomioon ottaen sopivasta työstä, joka alkaisi kolmen kuukauden kuluessa työsopimuksen tekemisestä. Tämä voi käytännössä pidentää ammattitaitosuojan voimassaoloa pisimmillään noin kuuteen kuukauteen. Ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisen suojan kesto ei pitenisi. Myöhemmin alkavaa työtä koskeva työsopimus voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon arvioitaessa, onko työnhakijalla 5 §:n mukainen pätevä syy kieltäytyä tarjotusta työstä. Työ- ja elinkeinotoimisto ei voisi ehdotetun säännöksen mukaan enää poistaa ammatillista suojaa.

Pätevään syyhyn liittyvää kolmen kuukauden aikaa alettaisiin laskea uudelleen, kun henkilö on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon ja päivärahan enimmäisaika alkaa alusta. Työssä-

oloehdon täyttäessään henkilön voidaan katsoa olleen työttömyysturvalaissa tarkoitetulla tavalla vakiintuneesti työelämässä. Voimassaolevassa säännöksessä ei ole säädetty ammattitaitosuojan alkamisesta alusta.

Työ- ja elinkeinotoimistolla ei välttämättä ole tietoa työssäoloehdon täyttymisestä. Asiaa ei kuitenkaan selvitetäisi jokaisen työnhakijan kohdalla, vaan tarvittaessa ainoastaan silloin, jos työnhakija on kieltäytynyt hänelle tarjotusta työstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin henkilön oikeudesta erota työsuhteen kolmen ensimmäisen kuukauden aikana työstä, josta hän olisi 1 momentin perusteella voinut kieltäytyä. Säännöksellä korvattaisiin voimassa oleva 2 luvun 10 §:n 2 momentti, jonka mukaan henkilöllä on ammattitaitosuojan voimassa ollessa pätevä syy erota vastaanottamastaan työstä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana. Käytännössä ehdotettu 2 momentti pidentäisi henkilön mahdollisuutta erota työnhakuammattia vastaamattomasta työstä enimmillään noin kolmella kuukaudella.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevaa 2 luvun 13 §:n 4 momenttia.

9 §. *Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen.* Pykälä vastaisi voimassa olevaa 2 luvun 18 §:ää.

10 §. *Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen.* Pykälä vastaisi muuten voimassa olevaa 2 luvun 18 a §:ää, mutta 60 päivän korvauksettoman määräajan tilalla säädettäisiin korvauksettomasta määräajasta, jonka kestoon työnhakija voisi itse vaikuttaa. Työnhakijan kieltäydyttyä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta ilman pätevää syytä hän menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen aina vähintään 30 päiväksi.

Suunnitelmaa ei aina voida laatia viipymättä työ- ja elinkeinotoimistosta johtuvasta syystä työnhakijan peruuttaessa suunnitelman laatimista tai tarkistamista koskevan kieltäytymisensä. Riippumatta siitä, milloin suunnitelma laadittaisiin tai työnhakija pyytäisi suunnitelman laatimista kieltäydyttyään aiemmin suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta, korvaukseton määräaika olisi aina vähintään 30 päivää. Jos työnhakija olisi tänä 30 päivän aikana esittänyt suunnitelman laa-

timista koskevan pyynnön, oikeus työttömyysetuuteen palautuisi 30 päivän kuluttua suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta kieltäytymisestä. Jos työnhakija pyytäisi suunnitelman laatimista myöhemmin, mutta suunnitelmaa ei voitaisi laatia työ- ja elinkeinotoimistosta johtuvasta syystä, oikeus etuuteen palautuisi päivästä, jona työnhakija olisi esittänyt pyyntönsä.

Työttömyysetuuden menettäminen työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta kieltäytymisen perusteella olisi luonteeltaan korvaukseton määräaika myös 30 päivän jälkeisen ajan osalta.

11 §. Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti. Työllistymissuunnitelmassa työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto sopivat työhausta ja työllistymisen edellytysten parantamisesta. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon muun muassa työnhakijan työkokemus, koulutus, työnhakua koskevat toiveet sekä hakijan työ- ja toimintakyky.

Ehdotettu *1 momentti* vastaisi perusteiltaan voimassa olevaa 2 luvun 20 §:ää, jonka perusteella työnhakija, joka on olennaisesti laiminlyönyt toteuttaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa ilman pätevää syytä, menettää oikeutensa työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Ehdotetussa säännöksessä kirjoitettaisiin auki se, mistä työllistymissuunnitelmassa sovitaan.

Säännöstä ei sovellettaisi työnhakijan kieltäytyttyä työllistymistä edistävistä palveluista. Seuraamus työllistymistä edistävistä palveluista kieltäytymisestä määräytyisi esitetyn 12 §:n mukaan. Edellä mainitun vuoksi säännös kohdistuisi erityisesti niihin työnhakijoihin, joiden palvelutarve ei edellytä työllistymistä edistävien palveluiden sisällyttämistä työllistymissuunnitelmaan. Säännöstä sovellettaisiin lähinnä sellaisiin työnhakijoihin, joiden kanssa sovittaisiin omatoimisesta työhön tai koulutukseen taikka muihin palveluihin hakeutumisesta.

Jos työnhakija ei toimisi suunnitelmassa sovitulla tavalla, hänelle asetettaisiin 60 päivän korvaukseton määräaika, joka alkaisi siitä, kun työ- ja elinkeinotoimisto olisi todennut laiminlyönnin. Käytännössä tämä tarkoittaisi päivää, jona työ- ja elinkeinotoimisto on pyytänyt työnhakijalta selvitystä asiasta.

Korvauksetonta määräaika ei asetettaisi, jos työnhakijalla olisi ollut pätevä syy olla toteuttamatta suunnitelmassa sovittua. Koska työnhakija ja työ- ja elinkeinotoimisto voivat tarvittaessa muuttaa suunnitelmaa, pätevä syy olisi pääsääntöisesti ainoastaan työnhakijan oma työkyvyttömyys, joka on tosiasiallisesti estänyt häntä toteuttamasta suunnitelmaansa ja olemasta yhteydessä työ- ja elinkeinotoimistoon.

Korvauksetonta määräaika ei *2 momentin* mukaan asetettaisi, jos työnhakija voi osoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle hakeneensa aktiivisesti työtä tai pyrkineensä parantamaan edellytyksiään työllistyä suunnitelmassa sovittua vastaavalla tavalla.

Pykälän 2 momentti tarkoittaisi käytännössä sitä, ettei korvauksetonta määräaika voimassa olevaa säännöstä vastaavasti asetettaisi, jos työnhakijan laiminlyöntiä ei olisi pidettävä olennaisena. Olennaisuutta arvioitaisiin kokonaisharkinnalla ottamalla huomioon sekä suunnitelmassa sovittujen toimien laiminlyönti että työnhakijan muu aktiivisuus työhaussa ja työllistymisen edellytysten parantamisessa.

Pykälän 2 momentilla ei olisi vaikutusta siihen, tulisiko työnhakijalle asettaa korvaukseton määräaika muiden 2 a lukuun ehdotettujen säännösten perusteella.

12 §. Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen. Pykälässä säädettäisiin työllistymistä edistävistä palveluista kieltäytymisestä ja palveluiden keskeyttämisestä.

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytymisestä ilman pätevää syytä asetettaisiin aina 60 päivän korvaukseton määräaika. Koska esityksessä pyritään siihen, että seuraamukseen ei vaikuttaisi työttömyyden kesto tai etuuslaji, korvaukseton määräaika asetettaisiin työssäolovelvoitteen sijasta myös kumottavaksi ehdotetussa 8 luvun 4 a §:ssä tarkoitetuille pitkään työttömänä olleille työnhakijoille.

Kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytyminen ilman pätevää syytä johtaisi korvauksettoman määräajan asettamiseen myös työttömyyspäivärahan saajille. Koska kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin ei ehdoteta muutoksia jotka koskisivat aktivointisuunnitelman laatimista tai kuntouttavan työ-

toiminnan järjestämistä, korvaukseton määräaika tulisi asetettavaksi vain silloin, kun henkilö on pyytänyt päästä kuntouttavaan työtoimintaan ja hänen kanssaan on laadittu aktivointisuunnitelma, jossa on sovittu kuntouttavasta työtoiminnasta. Vastaavalla tavalla työmarkkinatuen hakijoille, jotka eivät täytä kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:n mukaisia kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä koskevia aikarajoja, voitaisiin asettaa korvaukseton määräaika heidän kieltäytyttyään itse pyytämästään kuntouttavasta työtoiminnasta ilman pätevää syytä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että korvaukseton määräaika työllistymistä edistävistä palvelusta kieltäytymisestä asetettaisiin vain silloin, kun palveluun osallistumisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Tämä parantaisi työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen osalta työnhakijan vaikutusmahdollisuuksia siihen, millaisiin palveluihin hänen on työttömyysetuuden menettämisen uhalla osallistuttava. Säännös ei estäisi työ- ja elinkeinotoimistoa tarjoamasta työnhakijalle muutakin kuin suunnitelmassa sovittua työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta, mutta työnhakija voisi tällöin harkita ilman työttömyysetuuden menettämisen uhkaa, haluaako hän osallistua tarjottuun koulutukseen.

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen voi hakea työhallinnon verkkopalvelussa ilman työ- ja elinkeinotoimiston myötävaikutusta. Tästä syystä 2 momentissa säädettäisiin, että työnhakijalle voitaisiin asettaa korvaukseton määräaika koulutuksesta kieltäytymisestä myös silloin, kun hän on itse hakeutunut työvoimapolitiittiseen koulutukseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että palvelusta kieltäytymiseen rinnastettaisiin työnhakijan oma menettely, jonka takia hänelle ei voida järjestää kyseistä palvelua. Vastaava työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta koskeva säännös sisältyy voimassa olevaan 2 luvun 16 §:n 1 momenttiin, mutta muiden palveluiden osalta kyse olisi uudesta säännöksestä. Useisiin työpaikalla toteutettaviin työllistymistä edistäviin palveluihin valitsemiseen liittyy työhaastattelun kaltainen menettely, ja olisi perusteltua, että korvaukseton määräaika asetettaisiin myös muusta kuin nimenomaisesta kieltäytymisestä. Säännös

koskisi esimerkiksi tilanteita, joissa työnhakija jää kokonaan saapumatta palveluun.

Työllistymistä edistävän palvelun keskeyttämistä koskeva 4 momentti vastaisi voimassa olevan 2 luvun 19 §:n 3 momenttia edellä palvelusta kieltäytymisen yhteydessä mainittuja säännöksen soveltamisalaa koskevia muutoksia lukuun ottamatta.

Jos palvelun aloittamisen jälkeen osoittautuisi, ettei henkilö kykene osallistumaan hänen kanssaan sovittuun palveluun, työ- ja elinkeinotoimisto ja työnhakija voisivat sopia palvelun keskeyttämisestä, josta tällöin ei olisi seuraamuksia. Esimerkiksi havaittaessa, ettei työnhakija kykene työ- ja toimintakykynsä puolesta osallistumaan kuntouttavaan työtoimintaan aktivointisuunnitelmassa sovitulla tavalla, aktivointisuunnitelmaa voitaisiin muuttaa ja esimerkiksi vähentää kuntouttavan työtoiminnan päiviä tai lyhentää päivittäistä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisaikaa taikka sopia siitä, että kuntouttavan työtoiminnan sijasta työnhakijalle tarjotaan esimerkiksi sosiaali- tai terveyspalveluja.

Pykälän 5 momentti vastaisi voimassa olevan 2 luvun 16 §:n 4 momenttia.

Pykälän 6 momentti vastaisi voimassa olevan 2 luvun 16 §:n 3 momenttia. Säännöksen tarkoituksena on ohjata päivärahaa saavia ammatillista koulutusta vailla olevia nuoria ammatilliseen koulutukseen. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen valitaan alle 20-vuotiaita vain poikkeuksellisesti.

13 §. Pätevä syy työllistymistä edistävistä palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen. Pätevistä syistä työllistymistä edistävistä palveluista kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen säädettäisiin mahdollisimman yhdenmukaisesti kaikkien palveluiden osalta. Säännös perustuisi voimassa olevien 2 luvun 16 ja 17 §:ssä ja 8 luvun 7 §:ssä säädettyihin päteviin syihin.

Henkilöllä olisi kaikkien palveluiden osalta pätevä syy kieltäytyä palvelusta ja keskeyttää se, jos palvelu järjestettäisiin työssäkäyntialueen ulkopuolella tai matkoihin palvelun järjestämispaikalle kuluisi päivittäin keskimäärin yli kolme tuntia.

14 §. Toistuva työvoimapolitiittisesti moitittava menettely. Työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen toistaiseksi menettelyään toistuvasti työvoimapolitiittisesti ar-

vioituna moitittavasti. Moitittavaksi katsottavaa menettelyä olisi menettely, josta voisi seurata ehdotetussa 2 a luvussa säädetty korvaukseton määräaika. Työttömyysetuuden menettäminen 1 momentin perusteella olisi luonteeltaan työssäolovelvoite.

Voimassa olevan 2 luvun 21 §:ssä säädetään, että työssäolovelvoite asetetaan, jos työnhakija on toistuvasti kieltäytynyt työstä tai koulutuksesta tai hänen muusta, toistuvasta menettelystään on pääteltävissä, ettei hän muun muassa halua ottaa vastaan työtä. Käytännössä työssäolovelvoite on asetettu melko kaavamaisesti työnhakijan menettelyä työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavasti vähintään kaksi kertaa noin vuoden kuluessa, jos hakijan menettelystä on kokonaisuudessaan voitu päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua työ- ja elinkeinotoimiston palveluihin. Nykyisessä soveltamiskäytännössä käytettyä työnhakijan menettelyn noin vuoden tarkastelujaksoa lyhennettäisiin kuuteen kuukauteen. Tarkastelujakson lyhentäminen mahdollistaisi luopumisen työnhakijan menettelyn kokonaisarviointista. Tämä yksinkertaistaisi säännöstä ilman, että säännös olennaisesti tiukentuisi.

Valitusasteet ovat tulkinneet voimassa olevaa työnhakijan toistuvaa menettelyä koskevaa säännöstä siten, että hakijan on tullut saada tieto aiemman menettelynsä vaikutuksesta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, jotta hakijan myöhempää menettelyä on pidettävä toistuvana. Ehdotetussa säännöksessä ratkaisevaa olisi sanamuodon mukaan työnhakijan menettely eikä työnhakijan aiempaa menettelyä koskevan työvoimapolitiittisen lausunnon tai päätöksen antamisella olisi merkitystä.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuisi 2 momentin mukaan henkilön oltua vähintään 12 kalenteriviikkoa työssäoloeseen luettavassa työssä tai työllistymistä edistävissä palveluissa, opiskeltua päätoimisesti omaehtoisia opintoja tai työllistyttyä päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä. Työssäolovelvoite vastaisi kestoaltaan voimassa olevan 2 luvun 21 §:n perusteella asetettavaa velvoitetta.

Työllistymistä edistävien palveluiden ja omaehtoisen päätoimisen opiskelun osalta työssäolovelvoitteeseen laskettaisiin täydet

kalenteriviikot. Nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavasti työllistymistä edistävät palvelut täyttäisivät työssäolovelvoitetta riippumatta siitä, järjestetäänkö palvelua viikon kaikkina päivinä tai onko työnhakija esimerkiksi luvottomasti poissa palvelusta. Opintojen osalta edellytettäisiin, että työnhakija on edennyt opinnoissaan normaalilla tavalla.

Työssäolovelvoite täyttyisi voimassa olevaa 2 luvun 21 §:ää helpommin, kun velvoitetta voisi kerryttää myös osallistumalla julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitettuun työkokeiluun, työelämävalmennukseen, työharjoitteluun tai mainitun lain 6 luvussa tarkoitettuun yhdistettyyn työ- ja koulutuskokeiluun tai kuntouttavaan työtoimintaan. Työssäolovelvoitetta täyttäisi myös päätoiminen työllistyminen yritystoiminnassa tai omassa työssä.

Työssäolovelvoitteiden huomattavan pitkä, joissakin tapauksissa useita kymmeniä vuosia kestävä voimassaolo ei voida pitää työnhakijan kannalta kohtuullisena. Lisäksi vanhoja työssäolovelvoitteita koskevien tietojen säilyttäminen työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmässä mahdollista myöhempää tietotarvetta varten on ongelmallista. Jotta mainituilta epäkohdilta välttyttäisiin, 3 momentissa säädettäisiin siitä, että oikeus työttömyysetuuteen palautuisi viimeistään viiden vuoden kuluttua etuuden menettämiseen johtaneesta menettelystä lukien.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös, että työnhakijan mahdollista myöhempää työvoimapolitiittisesti moitittavaa menettelyä ei tutkittaisi ennen kuin työssäolovelvoite olisi täytynyt tai sen voimassaolo olisi lakannut viiden vuoden määräajan perusteella. Tämä nopeuttaisi jonkin verran työttömyysetuusoikeuden palautumista, kun mahdollisesta myöhemmästä moitittavasta menettelystä ei asetettaisi uutta työssäolovelvoitetta. Lisäksi työ- ja elinkeinotoimistolle työnhakijan menettelystä aiheutuva selvitystyö väheneisi. Työnhakijan menettelyä ei selvitetäisi takautuvasti tilanteessa, jossa valitusaste kumoaa työ- ja elinkeinotoimiston asettaman työssäolovelvoitteen.

Jos työnhakija esimerkiksi eroaisi työstä tai siitä toimenpiteestä, jonka perusteella työssäolovelvoite on täytynyt, työnhakijan menettelyä arvioitaisiin 1—13 §:n perusteella ja

työnhakijalle voitaisiin asettaa korvaukseton määräaika. Seuraamuksena työnhakijan menettelystä olisi korvaukseton määräaika, vaikka työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneesta menettelystä olisi kulunut alle kuusi kuukautta.

5 luku **Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset**

11 §. *Työssäoloehto eräissä tilanteissa.* Pykälään tehtäisiin 2 luvun muuttamisesta ja uuden 2 a luvun säätämisestä johtuva pykäläviittausta koskeva muutos. Säännöstä muutettaisiin samalla sisällöllisesti siten, että oikeuden työttömyyspäivärahaan voisi säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa saada työssäolon ja työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistumisen lisäksi opiskelemalla julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvussa tarkoitettuja työttömyysetuudella tuettuja omaehtoisia opintoja.

13 §. *Omavastuu aika.* Pykälään tehtäisiin 2 luvun muuttamisesta ja uuden 2 a luvun säätämisestä johtuva muutos.

8 luku **Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset**

2 §. *Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori.* Pykälän 3 momentin 1 kohtaan tehtäisiin 2 luvun muuttamisesta ja uuden 2 a luvun säätämisestä johtuva tekninen muutos.

10 luku **Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset**

2 §. *Työttömyysetuuteen oikeutettu.* Pykälän 5 momentti, jossa säädetään työllistymistä edistävän palvelun aikana tehdyn ulkomaanmatkan vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta, kumottaisiin. Säännös olisi tarpeeton, jos 2 luvun 3 §:ää muutetaan siten, että ulkomaanmatka ei estä työttömyysetuuden saamista.

4 §. *Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta.* Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin 2 luvun muuttamisesta ja uuden 2 a luvun säätämisestä johtuva muutos.

11 luku **Toimeenpanoa koskevat säännökset**

2 §. *Velvollisuus tietojen antamiseen.* Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että työnhakija voisi täyttää työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin liittyvän velvollisuutensa ilmoittaa olosuhteiden muutoksesta ilmoittamalla muutoksesta työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselle.

4 §. *Työvoimapolitiittinen lausunto.* Pykälän 1—4 momentissa otettaisiin huomioon työ- ja elinkeinotoimistojen lisäksi muiden työ- ja elinkeinohallinnon yksiköiden mahdollisuus antaa työvoimapolitiittisia lausuntoja.

Pykälän 1 momentti jaettaisiin selkeyden vuoksi kohtiin. Momenttiin tehtäisiin 2 a luvun säätämisestä johtuva tekninen muutos sekä korjattaisiin eräitä säädösviittaauksissa olleita epätarkkuuksia. Korjauksilla ei olisi vaikutusta työ- ja elinkeinotoimiston ja työttömyysetuuden maksajien tehtäviin.

Pykälän 5 momenttiin tehtäisiin 2 luvun muuttamisesta ja 2 a luvun säätämisestä johtuvat muutokset.

4 a §. *Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon.* Pykälässä otettaisiin huomioon työ- ja elinkeinotoimistojen lisäksi muiden työhallinnon yksiköiden mahdollisuus antaa säännöksessä tarkoitettuja ilmoituksia.

12 §. *Matka-avustuksen takaisinperintä.* 2 a luvussa ehdotetaan, että työnhakijalla olisi pätevä syy erota työstä, josta hän olisi voinut kieltäytyä työpaikan sijaintiin liittyvien seikkojen takia. Työnhakijalle on voitu myöntää matka-avustuksena maksettavaa työmarkkinatukea tällaisen työn vastaanottamiseen.

Jotta 2 a luku ja 11 luvun 12 § muodostaisivat johdonmukaisen kokonaisuuden, viimeksi mainitussa säännöksessä säädettäisiin, ettei matka-avustusta peritä takaisin, jos työnhakijalla olisi edellä mainittujen seikkojen perusteella pätevä syy erota työstä.

12 luku **Muutoksenhaku**

1 §. *Muutoksenhakuoikeus.* **9 §.** *Oikeudenkäyntikulujen jakaminen.* Säännöksissä otettaisiin huomioon, että työvoimapolitiittisia

lausuntoja voisi antaa työ- ja elinkeinotoimiston lisäksi muukin työ- ja elinkeinohallinnon yksikkö.

13 luku **Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset**

1 §. Oikeus tietojen saamiseen. **3 §.** Tietojen luovuttaminen. **9 §.** Työttömyysturviasiain tiedonsaanti- ja läsnäolo-oikeus. Säännöksissä otettaisiin huomioon, että työvoimapolitiittisia lausuntoja voisi antaa työ- ja elinkeinotoimiston lisäksi muukin työ- ja elinkeinohallinnon yksikkö.

Voimaantulo. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2012.

Siirtymäsäännöksessä säädettäisiin, että työnhakijan työvoimapolitiittisesti moitittavaan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Työnhakijan ennen lain voimaantuloa tapahtunut menettely otettaisiin huomioon arvioitaessa esitetystä 2 a luvun 14 §:ssä tarkoitettua menettelyn toistuvuutta.

Ulkomaanmatkojen osalta vanhoja säännöksiä sovellettaisiin, jos matka olisi aloitettu ennen lain voimaantuloa.

Työnhakija on voinut menettää oikeutensa työttömyysetuuteen toistuvan työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia työttömyysturvain (602/1984) tai työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) perusteella siten, ettei oikeus etuuteen ole vielä palautunut. Jotta nämä henkilöt olisivat yhdenvertaisemmassa asemassa niiden työttömien kanssa, jotka menettävät oikeutensa työttömyysetuuteen enintään viideksi vuodeksi esitetyn 2 a luvun 14 §:n perusteella, siirtymäsäännöksessä säädettäisiin, että työttömyysturvain (602/1984) tai työmarkkinatuesta annetun lain perusteella etuus-oikeutensa menettäneillä olisi oikeus etuuteen viimeistään 1 päivästä tammikuuta 2017 eli noin viiden vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Työttömyysturvain (602/1984) tai työmarkkinatuesta annetun lain perusteella toistuvan työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelynsä perusteella oikeutensa työttömyysetuuteen menettäneitä kannustettaisiin osallistumaan työllistymistä edistäviin palvel-

luihin säätämällä siirtymäsäännöksessä, että työttömyysetuusoikeuden palautumisesta otettaisiin huomioon työnhakijan esitetyn 2 a luvun 14 §:n 1—6 kohdassa tarkoitettu toiminta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että oikeus etuuteen palautuisi aiempaa helpommin.

Edellä työttömyysturvain (602/1984) ja työmarkkinatuesta annetun lain perusteella menetetyt etuus-oikeuden palautumisesta esitettyä sovellettaisiin siirtymäsäännöksen mukaan myös kumottavien 2 luvun 21 §:n sekä 8 luvun 4 a ja 6 §:n perusteella asetettujen työssäolovelvoitteiden täyttymisessä ja enimmäiskestossa.

1.2 **Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta**

1 luku **Yleiset säännökset**

8 §. Työtön työnhakija. Voimassa olevan pykälän mukaan työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan 17 vuotta täyttäneitä työnhakijaa, joka on työkykyinen, työmarkkinoiden käytävissä ja työtön. Työmarkkinoiden käytävissä olon osalta säännöksessä viitataan työttömyysturvain 2 luvun 8 §:ssä tarkoitettuihin työnhakijan asettamiin rajoituksiin.

Koska työttömyysturvain 2 luvun 8 § ehdotetaan kumottavaksi, 3 momentista poistettaisiin viittaus työttömyysturvain 2 luvun 8 §:ään. Muutos mahdollistaisi työnhakijan pääsemisen niiden työ- ja elinkeinotoimiston palveluiden piiriin, joiden edellytyksenä on työttömänä työnhakijana oleminen.

5 luku **Työnhakijan haastattelu ja työllistymissuunnitelma**

3 §. Työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen. Pykälän 3 momentista poistettaisiin säännös, jonka mukaan työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa on tarkistettava, jos työnhakijan oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu kumottavaksi ehdotetun työttömyysturvain 8 luvun 4 a §:n nojalla.

Suunnitelma laadittaisiin tai sitä tarkistettaisiin 1 §:ssä säädettyjen määräaikojen mukaisesti työnhaun kestänyt kaksi viikkoa,

kolme kuukautta ja kuusi kuukautta ja sen jälkeen aina kuuden kuukauden välein.

**7 luku Työllistymisen edistäminen
työllisyysmäärärahojen avulla**

7 §. *Kuntoutus-, koulutus- tai työntekovelvollisuuden järjestäminen.* Pykälän 2 momentin sanamuotoa selkeytettäisiin.

8 §. *Työllistämisvelvoitteen rajoitukset ja lakkaaminen.* Pykälän 3 momentin 1 kohdassa viitataan kumottavaksi ehdotettuun työttömyysturvalain 2 luvun säännökseen. Viittaus muutettaisiin koskemaan ehdotettua 2 a lukua.

10 luku Ylläpitokustannusten korvaaminen

5 §. *Ylläpitokorvauksen rajoitukset.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, ettei kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 22—24 §:ssä tarkoitettuihin omaehtoiisiin opintoihin osallistuvalla työnhakijalla, joka ei saa työttömyysetuutta, ole oikeutta ylläpitokorvaukseen.

Voimassa olevan säännöksen mukaan työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa olevalla tai työttömyysetuudella tuettuja opiskelevalla työnhakijalla ei ole oikeutta ylläpitokorvaukseen, jos hän ei saa työttömyysetuutta. Muutos saattaisi työnhakijat yhdenvertaiseen asemaan.

11 luku Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

6 §. *Tiedonsaanti.* 7 luvun 8 §:n mukaan työttömyysturvalaissa säädetyn työssäoloehdon tarkastelujakson kuluessa tehty työ, joka luetaan työssäoloへtoon, vähentää 7 luvun 7 §:ssä säädettyä kunnan kahdeksan kuukauden työllistämisvelvoitetta. Laissa ei kuitenkaan ole säädetty työ- ja elinkeinotoimiston oikeudesta saada säännösten toimeenpanoa varten tarvittavia tietoja työttömyyskassoilta ja Kansaneläkelaitokselta. Tässä tarkoituksessa 11 luvun 6 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että työvoimaviranomaisella olisi oikeus saada toimivaltaansa kuuluvien tehtävien hoitoa varten tarvittavat tiedot muun

muussa työttömyyskassoilta ja Kansaneläkelaitokselta. Säännöksen rakennetta selkeytettäisiin.

Työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksen ajalta ei enää makseta koulutustukea eikä sosiaali- ja terveysministeriöllä sen vuoksi ole voimassa olevan säännöksen mukaista tiedonsaantitarvetta. Maininta sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta saada tietoja poistettaisiin.

7 §. *Työnantajan tiedonsaantioikeus.* Säännöstä muutettaisiin siten, että työnantajalla olisi oikeus saada tieto irtisanomansa ja takaisinottovelvollisuuden piirissä olevan työntekijän mahdollisesta työnhakijana olemisesta työ- ja elinkeinotoimiston sijasta työvoimaviranomaiselta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että työnantaja voisi saada mainitun tiedon työ- ja elinkeinotoimiston lisäksi Työlinja-puhelinpalvelusta.

12 luku Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset

3 §. *Ylläpitokorvausten myöntäminen ja maksaminen.* Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin maininta kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin osallistuneelle työnhakijalle maksettavan ylläpitokorvauksen maksamisen lakkauttamisesta. Maksaminen lakkautettaisiin samoilla perusteilla kuin työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen ja 9 luvussa tarkoitettuihin omaehtoiisiin opintoihin osallistuvalla työnhakijalle maksettava ylläpitokorvaus.

Työnhakijan ja työ- ja elinkeinotoimiston koulutuksen keskeyttämistä koskevaan ilmoitusvelvollisuuteen liittyvä säännös siirrettäisiin 3 momentista 4 momenttiin.

Voimaantulo. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2012.

Työttömyysturvalain kumottavaksi esitettyä työmarkkinatuen lakkauttamista koskevaa 8 luvun 4 a §:ää sovellettaisiin työttömyysturvalain siirtymäsäännöksen mukaan, jos työnhakijan työvoimapolitiisesti moitittava menettely olisi tapahtunut ennen lakimuutosten voimaantuloa. Näiden työnhakijoiden työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa olisi tarkistettava tämän

lain voimaan tullessa voimassa olleen 5 luvun 3 §:n mukaisesti.

1.3 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 §:n ja 10 §:n muuttamisesta

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 §:n 5 momenttiin tehtäisiin työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:n kumoamisesta johtuva muutos. Kuntouttavasta työtoiminnassa annettussa laissa säädettäisiin kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä viittaamatta työttömyysturvalakiin. Muutos olisi luonteeltaan tekninen. Kunnan velvollisuus järjestää kuntouttavaa työtoimintaa säilyisi nykyisen laajuena.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n 2 momenttia muutettaisiin työttömyysturvalakiin ehdotettujen muutosten takia.

1.4 Lakiehdotukset 4 ja 5

Toimeentulotuesta annettuun lakiin (1412/1997) ja merimieseläkelakiin (1290/2006) tehtäisiin työttömyysturvalain muuttamisesta johtuvat muutokset.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Työttömyysturvalain 2 a luvun 1 §:n 3 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin siitä, mitä 2 a luvun 1 §:ää sovellettaessa olisi pidettävä työsopimuksen irtisanomisen tai purkamisen riittämisenä.

3 Voimaantulo

Lakiesitykset ehdotetaan tulemaan voimaan keväällä 2012.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan arvioinut valtiosääntöoikeudelliselta kannalta työttömyysturvalain ja julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään liitty-

viä säännöksiä muun muassa suhteessa perustuslain 9, 11, 15, 18 ja 19 §:ssä säädettyihin perusoikeuksiin. Mainitut säännökset koskevat liikkumisvapautta, uskonnon ja omantunnon vapautta, omaisuuden suojausta sekä oikeutta työhön ja sosiaaliturvaan. Perustuslakivaliokunta on arvioinut säännösten tavoitteita suhteessa perusoikeuksien toteutumiseen ja toisaalta perusoikeuksien rajoittamista suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta.

Ulkomaanmatkoja koskeva ehdotus liittyy erityisesti perustuslain 9 §:n 2 momenttiin. Perustuslain 9 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on oikeus lähteä maasta. Oikeuden perussisältönä on vapaus poistua maasta ilman oikeudellisia tai tosiasiallisia esteitä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että säännös satunnaisesta ja lyhyestä ulkomaanmatkasta on sopusoinnussa liikkumisvapauden kanssa. Työttömyysetuuden menettäminen muun kuin satunnaisen ja lyhyen ulkomaanmatkan ajalta voi kuitenkin tosiasias-
sa estää työttömän työnhakijan lähdön ulkomaanmatkalle. Ehdotettu ulkomaanmatkoja koskevan säännöksen kumoaminen parantaisi työnhakijoiden tosiasiallista liikkumisvapautta.

Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään liittyen perusoikeusmerkityksen kannalta keskeisimmät säännökset ovat perustuslain 18 ja 19 §. Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Julkisen vallan on huolehdittava työvoiman suojelusta ja edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Perustuslain 19 §:n 2 momentin perusteella lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden aikana.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei perustuslaki sinänsä estä asettamasta ehtoja perustoimeentulon turvaavan etuuden saamiselle. Valiokunnan mukaan etuuden saamisen ehdot voivat rakentua sen varaan, että asianomainen itse myötävaikuttaa sellaisiin toimiin, jotka edistävät hänen työkykynsä ylläpitämistä ja työllistymistä. Muun muassa velvollisuus osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin on keino, jolla pyritään edistämään henkilön työllistymistä tai työkyvyn säilyttämistä ja siihen voidaan

liittää perustuslakivaliokunnan mukaan työttömyysetuuden menettämisen uhka.

Perustuslakivaliokunnan mukaan seuraamuksena käytetyn työttömyysetuuden epäämisen tulee olla perustellussa suhteessa siihen, millaisia työllistymisen edistämistä koskevia toimia on ollut tarjolla ja mitä voidaan lukea työttömän syyksi. Korvauksetta jääviä ajanjaksoja ei myöskään voi kehittää niin pitkiksi, että ne muodostuisivat perustuslaista aiheutuvan velvoitteen vastaisiksi. Valiokunta on muun muassa pitänyt viiden kuukauden työssäolovelvoitetta verraten pitkänä ja katsonut, että lakiin tuli lisätä säännös työ- ja elinkeinoviranomaisen velvollisuudesta huolehtia siitä, että etuuden menetyaikana on tosiasiallisesti saatavana työtä, koulutusta tai työllistymistä edistäviä palveluita.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on pitänyt joissakin tilanteissa yksilön

oikeusasemaa koskevan sääntelyn epätarkkuutta valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Valiokunta on muun muassa todennut, että korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita koskevissa säännöksissä käytetään paljon joustavia käsitteitä, jotka ovat valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellisiä perusoikeusrajoitusten täsmällisyys- tai tarkkarajaisuusvaatimuksen vuoksi.

Ehdotetut työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyvät muutokset parantaisivat erityisesti työnhakijoiden yhdenvertaisuutta, liikkumisvapautta ja mahdollisuutta valita asuinpaikkansa. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 8—10 §, 12—18 §, 18 a § ja 19—21 §, 8 luvun 4 a, 6 ja 7 § sekä 10 luvun 2 §:n 5 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 9 § osaksi laeissa 344/2009 ja 764/2011, 10 ja 16 § osaksi laissa 1199/2009, 13 § osaksi laeissa 1560/2009 ja 344/2009, 14, 18, 18 a, 20 ja 21 § laissa 313/2010, 17 § ja 8 luvun 7 § osaksi laissa 313/2010 sekä 2 luvun 19 § laeissa 313/2010 ja 1388/2010, 8 luvun 4 a § laeissa 1217/2005 ja 313/2010 sekä 6 § laeissa 1273/2009 ja 313/2010 sekä 10 luvun 2 §:n 5 momentti laissa 1188/2009, *muutetaan* 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 5 §:n 1 momentin 8 ja 9 kohta, 2 luvun otsikko ja 3 §, 5 luvun 11 § ja 13 §:n 2 momentti, 8 luvun 2 §:n 3 momentin 1 kohta ja 5 momentti, 10 luvun 4 §:n 1 momentti, 11 luvun 2 §:n 3 momentti, 4 ja 4 a §, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § sekä 13 luvun 1 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 2 luvun 3 § laissa 1560/2009, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 kohta, 8 luvun 2 §:n 5 momentti sekä 11 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 313/2010, 5 luvun 11 § ja 11 luvun 4 a § laissa 361/2010, 5 luvun 13 §:n 2 momentti sekä 10 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 1188/2009, 11 luvun 4 § laeissa 1053/2008, 1199/2009 ja 1388/2010 sekä 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § sekä 13 luvun 1 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 momentti laissa 1053/2008, sekä *lisätään* lakiin uusi 2 a luku, 8 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 313/2010 uusi 6 momentti, sekä 11 luvun 12 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1188/2009, uusi 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

4 §

Lain toimeenpano

kenne- ja ympäristökeskus määrää lisäksi työttömyysturva-asiamiehen sijaisen. Työttömyysturva-asiamiehen sijaiseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään työttömyysturva-asiamiehestä. Useammalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella voi olla yhteinen työttömyysturva-asiamies ja tämän sijainen.

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Työvoimaviranomainen antaa työttömyys-etuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään. Lausuntokäytännön lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta valvoo toimialueellaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen määräämä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen virkamies (*työttömyysturva-asiamies*). Elinkeino-, lii-

8) *korvauksettomalla määräjalla* aikaa, jolta työttömyysetuutta ei makseta työstä eroamisen tai kieltäytymisen taikka muun 2 a luvussa säädetyn menettelyn tai 2 luvun

11 §:ssä tarkoitetun työmarkkinoilta poissaolon johdosta;

9) *työssäolovelvoitteella* työssäoloa, työllistymistä edistävään palveluun osallistumista, opiskelua tai yritystoiminnassa taikka omassa työssä työllistymistä, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa työttömyysajalta toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun työhaluttomuutta osoittavan taikka 8 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiiset edellytykset

3 §

Työmarkkinoilla olon esteet

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän on estynyt olemasta työmarkkinoilla asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, vapausrangaistuksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan laitoshoidon taikka muun näihin rinnastettavan syyn johdosta.

2 a luku

Työvoimapolitiisesti moitittava menettely

1 §

Työstä eroaminen ja erottaminen

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 90 päivän ajalta työsuhteen päättymisen jälkeen. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 30 päivän ajalta.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virka-

miehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 38 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitetusta syystä.

Jos työntekijä, jonka työsopimus on irtisanottu työsopimuslain 7 luvun 2 §:ssä tai merityöopimuslain 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla perusteella taikka jonka työsopimus on purettu työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 1 momentin tai merityöopimuslain 9 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella, on todisteellisesti riitauttanut irtisanomisen tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ei ennen työsopimusasiassa tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitetulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, jollei riitautusta ole pidettävä ilmeisen aiheettomana. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitä on pidettävä todisteellisenä riitauttamisena.

2 §

Pätevä syy työstä eroamiseen

Henkilöllä on pätevä syy erota työstä työopimuslain 8 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sekä silloin, kun työtä hänen työkykynsä huomioon ottaen ei voida pitää sopivana.

Henkilöllä on oikeus erota työstä menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen myös muusta kuin 1 momentissa ja 3 sekä 8 §:ssä tarkoitetusta syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

3 §

Työstä eroaminen työpaikan sijainnin ja työmatkan perusteella

Henkilöllä on pätevä syy erota työstä:

1) kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen alkamisesta edellyttäen, että työpaikka sijaitsee työssäkäyntialueen ulkopuolella tai henkilön päivittäisen työmatkan kesto ylittää koikaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia;

2) muuttaakseen viikon kuluessa eroamisesta lukien toiselle paikkakunnalle, jossa hänen puolisolllaan on toimeentulon turvaava pysyväisluontoinen työ tai yritystoimintaa,

edellyttäen, että työpaikka sijaitsee uuden asuinpaikan mukaan määräytyvän työssäkäyntialueen ulkopuolella tai henkilön päivittäisen työmatkan kesto ylittää muuton jälkeen kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia;

3) työn suorittamispaikan muuttuessa työsuhteen aikana edellyttäen, että uusi työn suorittamispaikka sijaitsee työssäkäyntialueen ulkopuolella tai henkilön päivittäisen työmatkan kesto uuteen työn suorittamispaikkaan ylittää kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia.

4 §

Työstä kieltäytyminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyys-etuuteen 60 päivän ajalta työstä kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa tai hänelle muuten yksilöidysti tarjottua työtä:

1) jota hänen työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana;

2) josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei työehtosopimusta ole, työpaikkakunnalla sellaisesta työstä maksettava tavanomainen ja kohtuullinen palkka; ja

3) joka on lakon, työsulun tai saarron piiriin kuulumatonta.

Jos työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa, oikeutta työttömyys-etuuteen ei ole 30 päivän ajalta.

Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt, hänen katsotaan kieltäytyneen työstä.

5 §

Pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua osa-aikatyötä silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava soviteltu työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kus-

tannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muutoin maksettava työttömyysetuus.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä hänelle tarjotusta työstä, jos:

1) hänelle ei varata kohtuullista aikaa lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen;

2) työ on hänen uskonnollisen tai oman tunnon vakaumuksensa vastaista;

3) työssä edellytetään julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 4 luvun 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja työtehtäviä, jotka ovat ilmeisesti epäsiiveellisiä tai hyvän tavan vastaisia;

4) työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka; tai

5) työssä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua.

Henkilö voi kieltäytyä tarjotusta työstä menettämättä oikeutta työttömyys-etuuteen myös muusta kuin 1 ja 2 momentissa ja 6—8 §:ssä tarkoitettua syystä, jos se on pätevydeltään verrattavissa näihin.

6 §

Työstä kieltäytyminen työpaikan sijainnin ja työmatkan perusteella

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänen työssäkäyntialueeltaan tarjottua työtä, jos hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjottua työtä, jos:

1) työpaikkaan olisi työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan saatavissa sellaisia sopivia työntekijöitä, joiden työssäkäyntialueella avoin työpaikka sijaitsee;

2) työ ei ole pysyväisluonteista toimeentulon turvaavaa kokoaikatyötä;

3) uudella paikkakunnalla ei ole saatavissa henkilölle ja hänen perheelleen sopivaa asuntoa;

4) työn vastaanottamista on työnhakijan kielitaito huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana; tai

5) henkilöllä on painava henkilökohtainen syy olla vastaanottamatta kyseistä työtä.

Henkilölle ja hänen perheelleen sopivana pidetään asuntoa, johon muuttaminen ei merkittävästi huononna asuinolosuhteita ja josta aiheutuvat kustannukset eivät merkittävästi vähennä henkilön käytettävissä olevia tuloja. Asunnon on oltava henkilön ja hänen perheensä käytettävissä viimeistään silloin, kun henkilö ottaa vastaan työn työssäkäyntialueensa ulkopuolelta, tai viipymättä sen jälkeen.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuna painavana henkilökohtaisena syynä pidetään henkilön puolison työtä tai yrittäjätoimintaa, joka on perheen toimeentulon kannalta välttämätöntä, omaa, puolison tai lasten paikkakuntaan sidottua opiskelua tai koulunkäyntiä, lähisukulaisen tai muun läheisen henkilön huoltamista, omaa tai lähisukulaisen terveydentilaa tai muuta näihin rinnastettavaa syytä, jollaisena voidaan pitää hankittua asuntoa.

7 §

Ulkomailta tarjotusta työstä kieltäytyminen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä ottamasta vastaan työtä ulkomailta, ei kuitenkaan sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja jossa oleskelun ajalta hänelle maksetaan työttömyysetuutta Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

8 §

Ammattitaitosuoja

Henkilöllä on kolmen kuukauden aikana työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä tai tätä myöhemmästä päätoimisten opintojen päättymisestä lukien pätevä syy kieltäytyä työstä, joka ei vastaa hänen koulutukseensa ja työkokemuksensa perustuvaa ammattitaitoaan. Kolmen kuukauden aika alkaa alusta, kun henkilö on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon ja

työttömyyspäivärahan enimmäisaika alkaa alusta.

Henkilöllä on kolmen kuukauden aikana työsuhteen alkamisesta pätevä syy erota työstä, josta hän olisi 1 momentin perusteella voinut kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta työnhakijaan, jonka työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet työsopimuksen ehtoon perustuvasta lomautukseen rinnastettavasta syystä.

9 §

Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen

Työnhakijalla, joka jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 15 päivän ajalta saapumatta jäämisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu työ- ja elinkeinotoimistosta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä taikka jos saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy. Korvauksetonta määräaikaa ei aseteta myöskään silloin, kun työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

10 §

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistami-

sesta taikka muulla kuin 9 §:ssä tarkoitetulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 30 päivän ajalta kieltäytymisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu työ- ja elinkeinotoimistosta.

11 §

Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä laiminlyö hakea työtä ja parantaa työllistymisedellytyksiään työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työ- ja elinkeinotoimisto on todennut laiminlyönnin.

Työnhakijan ei katsota laiminlyöneen aktiivista työnhakua ja työllistymisedellytyksiensä parantamista, jos hän osoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle hakeneensa työtä ja parantaneensa työllistymisedellytyksiään suunnitelmassa sovitua vastaavalla tavalla.

12 §

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta palvelusta kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy:

1) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitetusta työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta;

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitetusta työ- ja koulutuskokeilusta taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta työkoikeilusta tai työelämävalmennuksesta; tai

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitetusta kuntouttavasta työtoiminnasta.

Edellytyksenä 1 momentin soveltamiselle on, että palveluun osallistumisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa taikka henkilö on oma-toimisesti hakenut työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen.

Jos työnhakija omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle voida järjestää 1 momentissa mainittua työllistymistä edistävää palvelua, hänen katsotaan kieltäytyneen siitä.

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 1 momentissa mainitun työllistymistä edistävän palvelun, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta keskeyttämisestä lukien.

Jos henkilö on hakenut valittamalla muutosta työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen keskeyttämistä koskevaan päätökseen julkisesta työvoimapaikasta annetun lain 13 luvun 4 §:n mukaisesti valitusajan kuluessa, ei ennen valitusasiassa annettua lopullista ratkaisua voida katsoa, että hänet olisi 4 momentissa tarkoitetulla tavalla omasta syystään erotettu koulutuksesta.

Työttömyyspäivärahaan oikeutetun alle 20-vuotiaan ammatillista koulutusta vailla olevan osalta 1 momentin 1 kohdan mukaisena koulutuksena pidetään myös ammatillista koulutusta, johon voidaan myöntää opintotukea.

13 §

Pätevä syy työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 12 §:n 1 momentissa mainitusta työllistymistä edistävästä palvelusta ja keskeyttää palvelu, jos:

1) palvelu ei ole hänen terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa;

2) palvelu järjestetään hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolella tai päivittäinen matka palvelun järjestämispaikalle ylittää keskimäärin kolme tuntia;

3) palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta;

4) palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö noudattaa palvelun järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä tai palvelusta tehdyn sopimuksen ehtoja;

5) palvelu olennaisesti poikkeaa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta ja keskeyttää koulutus myös silloin, kun kyseisen ammattialan työ ei ole hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa tai henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo ei ole kohtuullisesti turvattu koulutuksen aikana. Henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, jos työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuden tasoihin etuuksiin.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 12 §:n 1 momentissa mainitusta työllistymistä edistävistä palvelusta tai keskeyttää palvelu myös muusta kuin 1 momentissa tarkoitettua syystä, jos syy on näihin rinnastettava.

14 §

Toistuva työvoimapolitiittisesti moitittava menettely

Jos työnhakija kuuden kuukauden tarkastelujakson kuluessa toistuvasti menettelee 1 tai 4 §:ssä taikka 9—12 §:ssä tarkoitettulla tavalla työvoimapolitiittisesti arvioituna moitittavasti, hänelle asetetaan työssäolovelvoite toistuvasta menettelystä lukien.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu, kun henkilö on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa:

1) ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä;

2) ollut julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettussa työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa;

3) ollut julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettussa työ- ja koulutuskokeilussa taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitettussa työkoikeilussa, työelämävalmennuksessa tai työharjoittelussa;

4) ollut kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettussa kuntouttavassa työtoiminnassa;

5) opiskellut omaehtoisesti 2 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja; tai

6) työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu myös, kun 1 momentin mukaisen työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneesta menettelystä on kulunut vähintään viisi vuotta.

Mitä 1—13 §:ssä säädetään, ei sovelleta 1 momentin mukaisen työssäolovelvoitteen aikana.

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

11 §

Työssäoloehto eräissä tilanteissa

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa sosiaaliturva-asetuksen tai perusasetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta, ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän lähti maasta, palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta, kun hän on ollut työssä tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettussa työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa neljä viikkoa taikka opiskellut vastaavan ajan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvussa tarkoitettulla tavalla.

13 §

Omavastuu aika

Omavastuupäiviksi ei lueta niitä päiviä, joina henkilö ei täytä ansio- tai peruspäivärahan saamiselle 2 luvussa säädettyjä edellytyksiä tai joilta henkilöllä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan 2 a tai 3 luvussa tarkoitettujen rajoitusten vuoksi taikka oikeutta soviteltuun työttömyyspäivärahaan 4 luvun

3 §:ssä säädettyjen työaika-rajoiden ylittymisen vuoksi. Omavastuu-aikaan luetaan kuitenkin 3 luvun 3 §:n 4 momentissa tarkoitettu sairausvakuutuksen päivärahan ja kuntoutusrahan omavastuu-aika. Omavastuupäiviksi luetaan myös ne päivät, joilta henkilölle on maksettu työttömyysetuutta 10 luvun perusteella.

8 luku

Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset

2 §

Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, jos hän ilman pätevää syytä on:

1) kieltäytynyt, eronnut tai erotettu työstä tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettua työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta;

Pätevään syyhyn kieltäytyä työharjoittelusta tai keskeyttää se sovelletaan, mitä 2 a luvun 13 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään pätevistä syistä kieltäytyä työllistymistä edistävistä palvelusta tai keskeyttää palvelu.

Ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren oikeuteen saada työmarkkinatukea sovelletaan myös, mitä 2 a luvun 14 §:ssä säädetään toistuvasta työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 ja 9 luvussa tarkoitettua koulutuksen aikana

ei sovelleta tämän lain 2, 2 a ja 8 luvun säännöksiä eikä 6 luvun 8 §:ää.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työvoimaviranomaiselle.

4 §

Työvoimapolitiittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua työvoimapolitiittisen lausunnon:

1) 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä;

2) 2 a luvussa säädetyistä työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä;

3) 7 luvun 3 §:ssä ja 12 §:n 2 momentissa säädetyistä matka-avustuksena maksettavasta työmarkkinatuesta;

4) 8 luvussa säädetyistä työmarkkinatuen erityisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä;

5) työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa, 3 momentin 1, 2, 5 ja 6 kohdassa sekä 4 momentissa, 3 §:ssä sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

6) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyistä muutosturvan piiriin kuulumisesta;

7) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvun 3 §:n 2—4 momentissa tarkoitettua todisteellisesta keskeytymisestä ja 5—7 §:ssä säädetyistä työttömyysetuudella tuet-

tavasta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta;

8) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeytymisestä;

9) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Jos lausuntoa pyydetään ryhmälomautetusta tai henkilöstä, jonka työnteke on estynyt sääesteen vuoksi, lausunto annetaan vain 2 luvun 3—7 §:ssä säädetyistä edellytyksistä. Ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määräajaksi joko kokoaikaisesti tai 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla tavalla, ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää. Ryhmälomautettuja työntekijöitä ovat myös 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettut henkilöt.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päätöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työvoimaviranomaiselta.

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 11 luvun 3 §:ssä tarkoitettu työllisyyden edistämistoimikunta voi antaa lausunnon työttömyysetuuden hakijan tekemään valitukseen asiassa, jossa työ- ja elinkeinotoimisto on täydentänyt 2 momentissa tarkoitettulla tavalla 2 a luvun 1, 4 tai 14 §:n taikka 8 luvun 2 §:n perusteella antamaansa työvoimapolitiittista lausuntoa ja jossa on kyse siitä, että työnhakija on kieltäytynyt, eronnut tai omasta syystään erotettu työstä. Lisäksi työllisyyden edistämistoimikunnan tehtävänä on seurata työ- ja elinkeinotoimiston lausuntokäytäntöä ja tukea työ- ja elinkeinotoimistoa työttömyysturvan työvoimapolitiittisten edellytysten arvioinnissa.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä seikoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

4 a §

Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työvoimaviranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitettulla tavalla toiseen valtioon.

12 §

Matka-avustuksen takaisinperintä

Matka-avustusta ei peritä takaisin, jos henkilöllä on ollut 2 a luvun 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu pätevä syy työstä eroamiseen.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Työvoimaviranomaisen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat velvoittaa työvoimaviranomaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa velvoitetaan suorittamaan asianomaisen oikeudenkäyntikuluja ja oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu

pääasiassa tai osittain 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työvoimaviranomaista on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamista varten:

1) työvoimaviranomaiselta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapolitiittinen lausunto;

2) rangaistuslaitokselta tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä; rangaistuslaitoksen on annettava tiedot välittömästi, kun henkilö otetaan rangaistuslaitokseen.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäätöjen ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työvoimaviranomaiselle työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista. Työ- ja elinkeinotoimistolla on vastaavasti oikeus luovuttaa tietoja työllisyyden edistämistomikunnalle 11 luvun 4 §:n 5 momentissa tarkoitettun lausunnon antamiseksi.

9 §

Työttömyysturva-asiamiehen tiedonsaanti- ja läsnäolo-oikeus

Työttömyysturva-asiamiehellä on salassapitosäätöjen ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada

maksutta muulta työvoimaviranomaiselta tiedot työvoimapolitiittisista lausunnoista siinä laajuudessa kuin asiamiehen tehtävät edellyttävät. Työttömyysturva-asiamies voi määrätä, että Kansaneläkelaitoksen, työttömyyskassan tai työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan tulee antaa nimettyä henkilöä koskeva päätös tiedoksi työttömyysturva-asiamiehelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Tämän lain 2 a luvussa tarkoitettuun työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ja ulkomaanmatkaan, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Arvioitaessa 2 a luvun 14 §:ssä tarkoitettua työnhakijan menettelyn toistuvuutta otetaan huomioon työnhakijan menettely myös ennen tämän lain voimaantuloa.

Jos kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 15 §:ssä tarkoitettu henkilö kieltäytyy kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää kuntouttavan työtoiminnan, ja kuntouttava työtoiminta on sisällytetty aktivointisuunnitelmaan ennen tämän lain voimaantuloa, kieltäytymiseen ja keskeyttämiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijalla, joka on menettänyt työttömyysturva-oikeutensa toistuvan työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia kumotun työttömyysturvalain (602/1984) tai kumotun työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) perusteella, tai jolle on asetettu työssäolovelvoite tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 2 luvun 21 §:n taikka 8 luvun 4 a tai 6 §:n perusteella, on muiden edellytysten täytyessä oikeus työttömyysetuuteen viimeistään 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen.

Sen lisäksi, mitä työttömyysturva-oikeuden palautumisesta toistuvan työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn jälkeen säädetään 4 momentissa tarkoitetuissa laeissa ja työssäolovelvoitteen täyttymisestä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 2 luvun

21 §:ssä taikka 8 luvun 4 a tai 6 §:ssä, työtömyysetuusoikeuden palautumisessa otetaan huomioon työnhakijan 2 a luvun 14 §:n 2 momentin 1—6 kohdassa tarkoitettu toiminta tämän lain voimaantulosta alkaen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) 1 luvun 8 §:n 3 momentti, 5 luvun 3 §:n 3 momentti, 7 luvun 7 §:n 2 momentti ja 8 §:n 3 momentin 1 kohta, 10 luvun 5 §:n 1 momentti, 11 luvun 6 ja 7 § sekä 12 luvun 3 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 3 §:n 3 momentti laissa 312/2010, 7 luvun 7 §:n 2 momentti, 10 luvun 5 §:n 1 momentti ja 12 luvun 3 §:n 3 ja 4 momentti laissa 1198/2009 sekä 11 luvun 7 § laissa 763/2011, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

8 §

Työtön työnhakija

—————
 Työmarkkinoiden käytävissä olevalla tarkoitetaan henkilöä, joka työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla ei:

- 1) ole estynyt olemasta työmarkkinoilla; tai
 - 2) ole päätoiminen opiskelija.
-

5 luku

Työnhakijan haastattelu ja työllistymissuunnitelma

3 §

Työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen

—————
 Työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa on tarkistettava työnhakijan haastattelun yhteydessä tai työnhakijan pyynnöstä, jollei tarkistaminen ole ilmeisen tarpeetonta.

—————

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

7 §

Kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestäminen

—————
 Jos työttömälle työnhakijalle järjestetään 1 momentin nojalla koulutusta, hänellä on koulutusaikana oikeus työttömyyspäivärahan ja ylläpitokorvaukseen työttömyyspäivärahan enimmäisajan estämättä.

—————

8 §

Työllistämisvelvoitteen rajoitukset ja lakkaaminen

—————
 Työllistämisvelvoite lakkaa, jos:

—————

- 1) työntekomahdollisuuteen oikeutettu ilman työttömyysturvalain 2 a luvussa tarkoitettua pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta työkykyyn nähden sopivasta työllistämisvelvoitteen nojalla järjestetystä työstä;
-

10 luku

Ylläpitokustannusten korvaaminen

5 §

Ylläpitokorvauksen rajoitukset

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, 9 luvussa tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun taikka kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun osallistuvalla työnhakijalla, joka ei saa työttömyysetuutta, ei ole oikeutta ylläpitokorvaukseen.

11 luku

Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

6 §

Tiedonsaanti

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta julkisen työvoimapalvelun toimeenpanossa, valvonnassa ja kehittämisessä välttämättömiä tietoja muilta valtion viranomaisilta, kunnilta, kuntayhtymiltä, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassoilta ja koulutuspalvelujen tuottajilta.

7 §

Työnantajan tiedonsaantioikeus

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työvoimaviranomaiselta työsopimuslain 6 luvun 6 §:ssä ja merityösopimuslain 7 luvun 9 §:ssä säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

12 luku

Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset

3 §

Ylläpitokorvausten myöntäminen ja maksaminen

Ylläpitokorvauksen maksaminen lakkauteaan siitä päivästä, jona työnhakija on keskeyttänyt työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, 9 luvussa tarkoitettua omaehtoisen opiskelun, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettua omaehtoisen opiskelun, 8 luvussa tarkoitettua työmarkkinatoimenpiteen tai 4 luvussa tarkoitettua työnhakuvalmennuksen. Ylläpitokorvauksen maksaminen lakkautetaan myös, jos koulutus on päätetty keskeyttää.

Ylläpitokorvausta saavan ja työ- ja elinkeinotoimiston on viipymättä ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle keskeytymisestä tai keskeyttämisestä. Työvoimaviranomaisen muusta tietojenantovelvollisuudesta sekä ilmoitusten ja tietojen toimittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Jos työnhakijan oikeus työmarkkinatukeen on lakkautettu työttömyysturvalain 8 luvun 4 a §:n nojalla, työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen sovelletaan, mitä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 5 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetään.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 6 §:n 5 momentti ja 10 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 5 momentti laissa 1293/2002 ja 10 §:n 2 momentti laissa 314/2010, seuraavasti:

6 §

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa eikä silloin, kun henkilö:

- 1) työskentelee muutoin kuin satunnaisesti työ- tai virkasuhteessa tehtävässä työssä, jonka säännöllinen työaika ylittää kahdeksan tuntia viikossa;
- 2) työllistyy päätoimisesti työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuun yritystoiminnassa tai on aloittamassa päätoimista yritystoimintaa;
- 3) on työttömyysturvalain 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettu päätoiminen opiskelija; tai
- 4) osallistuu työttömyysturvalain 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

10 §

Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan

Aktivointisuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jäämiseen sekä kieltäytymiseen osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen ja siihen merkittyyn kuntouttavaan työtoimintaan sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 2 a luvun 9—14 §:ssä ja toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n 1, 3 ja 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos kuntouttavaan työtoimintaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 15 §:n nojalla osallistuva henkilö lain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla keskeyttää tai kieltäytyy ennen tämän lain voimaantuloa aktivointisuunnitelmaan sisällytetystä kuntouttavasta työtoiminnasta, hänen menettelynsä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 10 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1274/2009, seuraavasti:

10 §

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

4) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on ilman työt-

tömyysturvalain 2 a luvun 13 §:ssä tarkoitettua pätevää syytä kieltäytynyt kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttänyt tai omasta syystään joutunut keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan.

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki**merimieseläkelain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain (1290/2006) 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

10 §

Työttömän oikeus vanhuuseläkkeeseen alennetussa eläkeiässä

Jos työntekijä on ottanut vastaan työvoimaviranomaisen tarjoaman työttömyysturvain 2 a luvun 4 §:ssä tarkoitetun työn, josta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, taikka, jos hän on siirtynyt työhön

4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun ulkomaiseen alukseen, hänen oikeuteensa saada vanhuuseläkettä alennetussa eläkeiässä noudatetaan, mitä 1 momentissa säädetään. Tällöin edellytetään lisäksi, että työntekijä on työvoimaviranomaisen välityksellä jatkuvasti hakenut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua työtä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 4 päivänä marraskuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Lauri Ihalainen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 8—10 §, 12—18 §, 18 a § ja 19—21 §, 8 luvun 4 a, 6 ja 7 § sekä 10 luvun 2 §:n 5 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 9 § osaksi laeissa 344/2009 ja 764/2011, 10 ja 16 § osaksi laissa 1199/2009, 13 § osaksi laeissa 1560/2009 ja 344/2009, 14, 18, 18 a, 20 ja 21 § laissa 313/2010, 17 § ja 8 luvun 7 § osaksi laissa 313/2010 sekä 2 luvun 19 § laeissa 313/2010 ja 1388/2010, 8 luvun 4 a § laeissa 1217/2005 ja 313/2010 sekä 6 § laeissa 1273/2009 ja 313/2010 sekä 10 luvun 2 §:n 5 momentti laissa 1188/2009,
muutetaan 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 5 §:n 1 momentin 8 ja 9 kohta, 2 luvun otsikko ja 3 §, 5 luvun 11 § ja 13 §:n 2 momentti, 8 luvun 2 §:n 3 momentin 1 kohta ja 5 momentti, 10 luvun 4 §:n 1 momentti, 11 luvun 2 §:n 3 momentti, 4 ja 4 a §, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § sekä 13 luvun 1 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 2 luvun 3 § laissa 1560/2009, 1 luvun 5 §:n 1 momentin 9 kohta, 8 luvun 2 §:n 5 momentti sekä 11 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 313/2010, 5 luvun 11 § ja 11 luvun 4 a § laissa 361/2010, 5 luvun 13 §:n 2 momentti sekä 10 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 1188/2009, 11 luvun 4 § laeissa 1053/2008, 1199/2009 ja 1388/2010 sekä 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § sekä 13 luvun 1 §:n 2 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 momentti laissa 1053/2008, sekä
lisätään lakiin uusi 2 a luku, 8 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 313/2010 uusi 6 momentti, sekä 11 luvun 12 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1188/2009, uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

4 §

4 §

Lain toimeenpano

Lain toimeenpano

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään. Lausuntokäytännön lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta valvoo toimialueellaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen määräämä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen virkamies

Työvoimaviranomainen antaa työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään. Lausuntokäytännön lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta valvoo toimialueellaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen määräämä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen virkamies (*työt-*

(työttömyysturva-asiamies). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrää lisäksi toimialueeltaan työttömyysturva-asiamiehen sijaisen. Työttömyysturva-asiamiehen sijaiseen sovelletaan, mitä *muualla* tässä laissa säädetään työttömyysturva-asiamiehestä.

tömyysturva-asiamies). Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrää lisäksi työttömyysturva-asiamiehen sijaisen. Työttömyysturva-asiamiehen sijaiseen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään työttömyysturva-asiamiehestä. *Useammalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella voi olla yhteinen työttömyysturva-asiamies ja tämän sijainen.*

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *korvauksettomalla määräajalla* aikaa, jolta työttömyysetuutta ei makseta työstä eroamisen tai kieltäytymisen taikka muun 2 ja 8 luvussa säädetyn menettelyn johdosta;

9) *työssäolovelvoitteella* työssä- tai koulutuksessaoloa, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun työhaluttomuutta osoittavan menettelyn jälkeen, taikka työssä- tai koulutuksessaoloa taikka osallistumista työllistymistä edistävään palveluun, joka edellytetään ennen kuin työmarkkinatukea voidaan maksaa työttömyysajalta 8 luvun 2 §:n 3 momentissa, 4 a §:ssä tai 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

8) *korvauksettomalla määräajalla* aikaa, jolta työttömyysetuutta ei makseta työstä eroamisen tai kieltäytymisen taikka muun 2 a luvussa säädetyn menettelyn tai 2 luvun 11 §:ssä tarkoitetun työmarkkinoilta poissaolon johdosta;

9) *työssäolovelvoitteella* työssäoloa, työllistymistä edistävään palveluun osallistumista, opiskelua tai yritystoiminnassa taikka omassa työssä työllistymistä, joka edellytetään ennen kuin työttömyysetuutta voidaan maksaa työttömyysajalta toistuvan 8 kohdassa tarkoitetun työhaluttomuutta osoittavan taikka 8 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitetun menettelyn jälkeen;

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapoliittiset edellytykset

3 §

Työmarkkinoillaolon esteet

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän on estynyt olemasta työmarkkinoilla *ulkomaanmatkan*, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, vapausrangaistuksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tä-

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapoliittiset edellytykset

3 §

Työmarkkinoilla olon esteet

Henkilöllä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen, jos hän on estynyt olemasta työmarkkinoilla asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, vapausrangaistuksen taikka sairaalassa tapahtuvan hoidon tai muun tähän verrattavan lai-

hän verrattavan laitoshoidon taikka muun näihin rinnastettavan syyn johdosta.

Henkilön on kuitenkin katsottava olevan työmarkkinoilla sellaisen työ- ja elinkeinotoimistolle etukäteen ilmoittamansa, satunnaisen ja lyhyen ulkomaanmatkan ajan, jona hän on tavoitettavissa ja kykenee kohtuullisessa ja tavanomaisessa ajassa ottamaan vastaan työtä tai koulutusta.

toshoidon taikka muun näihin rinnastettavan syyn johdosta.

8 §

(kumotaan)

Työmarkkinoiden käytettävissä olo

Työnhakijalla, joka ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen.

Työnhakija ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän itse asettaa sellaisia rajoituksia, jotka estävät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai estävät osallistumisen tarjottuun hänelle soveltuvaan koulutukseen. Työnhakijalle on työtä tai koulutusta tarjottaessa varattava kohtuullinen aika lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen.

Työnhakija ei ole työmarkkinoiden käytettävissä, jos hän on edellä tarkoitettujen rajoitusten vuoksi eronnut työstä tai koulutuksesta.

Työnhakijan on katsottava olevan jälleen työmarkkinoiden käytettävissä, kun hän työstä tai koulutuksesta kieltäytymisen tai eroamisen jälkeen on työssäolollaan tai muulla luotettavalla tavalla osoittanut poistaneensa edellä tarkoitettut rajoitukset.

9 §

(kumotaan)

Työstä eroaminen ja erottaminen

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 90 päivän ajalta työsuhteen päättymisestä lukien. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 30 päivän ajalta.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun työnhakijan työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä,

Voimassa oleva laki

kirkkolain 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 38 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitetusta syystä.

Jos työntekijä, jonka työsopimus on irtisanoitettu työsopimuslain 7 luvun 2 §:ssä tai merityösopimuslain 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla perusteella taikka jonka työsopimus on purettu työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 1 momentin tai merityösopimuslain 9 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella, on todisteellisesti riittänyt irtisanomisen irtisanomisajan kuluessa tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ei ennen työsopimusasiassa tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitettulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, jollei riittänyt ole pidettävä ilmeisen aiheettomana.

10 §

(kumotaan)

Pätevä syy työstä eroamiseen

Henkilöllä on pätevä syy erota työstä työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 2 momentissa (purkamisperuste) tarkoitetuissa tapauksissa, tai silloin, kun työtä hänen työkykynsä huomioon ottaen ei voida pitää sopivana.

Jos henkilö on ottanut vastaan sellaista työtä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana, hänellä on pätevä syy erota sanotusta työstä sinä aikana, jona hänellä olisi ollut 13 §:n nojalla oikeus menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen kieltäytyä ottamasta vastaan sanottua työtä.

Henkilöllä on oikeus erota työstä menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen myös muusta kuin edellä 1—3 momentissa tarkoitusta syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

12 §

(kumotaan)

Työstä kieltäytyminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta työstä kieltäytymi-

sestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta työvoimaviranomaisen osoittamaa tai hänelle muuten yksilöidysti tarjottua työtä,

1) jota hänen työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana;

2) josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei työehtosopimusta ole, työpaikkakunnalla sellaisesta työstä maksettava tavanomainen ja kohtuullinen palkka; ja

3) joka on lakon, työsulun tai saarron piiriin kuulumatonta.

Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 30 päivän ajalta.

Jos työnhakija on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt, hänen katsotaan kieltäytyneen työstä.

13 §

(kumotaan)

Ammattitaitosuoja

Ammattitaitoinen henkilö voi menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana kieltäytyä työstä, jota ei voida pitää hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivana. Ammattitaitoisena pidetään henkilöä, jolla on joko ammatillinen koulutus sekä siihen liittyvä vähintään vuoden työkokemus tai vastaavasti on saavuttanut ammattitaidon vähintään kahden vuoden työkokemuksella kyseisellä ammattialalla.

Jos työnhakija edellä tarkoitetun kolmen kuukauden aikana tekee työsopimuksen ammattitaitonsa huomioon ottaen sopivasta työstä, joka alkaa kolmen kuukauden kuluessa työsopimuksen tekemisestä, hänellä on pätevä syy tänä aikana kieltäytyä sellaisesta työstä, joka olisi esteenä työsopimuksessa tarkoitetun työn vastaanottamiselle.

Ammattitaitosuoja voidaan poistaa, jos työnhakijan työssäkäyntialueella ei työvoimaviranomaisen arvion mukaan ole kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana osoitettavissa hänen ammattitaitonsa huomioon ottaen hänelle sopivaa työtä. Työ- ja elinkeinotoimiston on annettava tieto ammattitaitosuojan poistamisesta työnhakijalle. Jos työnhakija ei tällöin ota vastaan ammattitaitonsa huomioon ottaen sopivaa työtä muualta

eikä myöskään muuta työtä työssäkäyntialueeltaan, katsotaan hänen kieltäytyneen työstä 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla

Ammattitaitosuojaa ei sovelleta työnhakijaan, jonka työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet työsopimuksen ehtoon perustuvasta lomautuksesta rinnastettavasta syystä.

14 §

(kumotaan)

Alueellinen liikkuvuus

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänen työssäkäyntialueeltaan tarjottua työtä, jos hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjottua työtä, jos:

1) työpaikkaan olisi työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan saatavissa sellaisia sopivia työntekijöitä, joiden työssäkäyntialueella avoin työpaikka sijaitsee;

2) työ ei ole pysyväisluonteista toimeentulon turvaavaa kokoaikatyötä;

3) uudella paikkakunnalla ei ole saatavissa työnhakijalle ja hänen perheelleen sopivaa asuntoa;

4) työn vastaanottamista on työnhakijan kielitaito huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana; tai

5) työnhakijalla on painava henkilökohtainen syy olla vastaanottamatta kyseistä työtä.

Työnhakijalle ja hänen perheelleen sopivana pidetään asuntoa, johon muuttaminen ei merkittävästi huononna asuinolosuhteita ja josta aiheutuvat kustannukset eivät merkittävästi vähennä työnhakijan käytettävissä olevia tuloja. Asunnon on oltava työnhakijan ja hänen perheensä käytettävissä viimeistään silloin, kun työnhakija ottaa vastaan työn työssäkäyntialueensa ulkopuolelta, tai viipymättä sen jälkeen.

Painavana henkilökohtaisena syynä pidetään työnhakijan puolison työtä tai yrittäjätoimintaa, joka on perheen toimeentulon kannalta välttämätöntä, omaa, puolison tai lasten paikkakuntaan sidottua opiskelua tai koulunkäyntiä, lähisukulaisen tai muun läheisen henkilön huoltamista, omaa tai lähisukulaisen

terveydentilaa tai muuta näihin rinnastettavaa syytä, jollaisena voidaan pitää hankittua asuntoa.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä ottamasta vastaan työtä ulkomailta, ei kuitenkaan sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja hänelle maksetaan tältä ajalta työttömyyspäivärahaa Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

15 §

(kumotaan)

Muu pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua osa-aikatyötä silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava soviteltu työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muutoin maksettava työttömyysetuus.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua työtä, jos hänelle ei varata 8 §:n 2 momentin mukaisesti kohtuullista aikaa lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä hänelle tarjotusta työstä, jos:

1) työ on hänen uskonnollisen tai omantunnon vakaumuksensa vastaista; tai

2) työssä edellytetään julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 4 luvun 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja työtehtäviä, jotka ovat ilmeisesti epäsiiveellisiä tai hyvän tavan vastaisia tai työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka taikka siinä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua.

Työnhakija voi kieltäytyä tarjotusta työstä menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen myös muusta kuin edellä 1—3 momentissa tai 13—14 §:ssä tarkoitusta syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

16 §

(kumotaan)

Koulutuksesta kieltäytyminen ja eroaminen

Työnhakijalla, joka ilman 17 §:ssä tarkoi-

tettua tai siihen rinnastettavaa pätevää syytä kieltäytyä työvoimaviranomaisen osoittamasta hänelle soveltuvasta koulutuksesta, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, tai joka aloitettuaan tällaisen koulutuksen ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystään erotettu tällaisesta koulutuksesta, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien. Jos työnhakija omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei tule valituksi koulutukseen, hänen katsotaan kieltäytyneen siitä.

Työnhakijan ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, jos hänellä on oikeus työttömyysetuuden ja julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitetun ylläpitokorvauksen tasoihin etuuksiin.

Työttömyyspäivärahaan oikeutetun alle 20-vuotiaan ammatillista koulutusta vailla olevan osalta 1 ja 2 momentin mukaisena koulutuksena pidetään myös ammatillista koulutusta, johon voidaan myöntää opintotukea.

Jos työnhakija on hakenut valittamalla muutosta työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen keskeyttämistä koskevaan päätökseen julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:n mukaisesti valitusajan kuluessa, ei ennen valitusasiassa annettua lopullista ratkaisua voida katsoa, että hänet olisi 1 momentissa tarkoitettulla tavalla omasta syystään erotettu koulutuksesta.

17 §

(kumotaan)

Pätevä syy koulutuksesta kieltäytymiseen tai eroamiseen

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä tai erota koulutuksesta, jos se ei ole tai kyseisen ammattialan työ ei olisi hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa. Työnhakijalla on pätevä syy erota koulutuksesta menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen, jos koulutuksen järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan koulutukseen osallistuvan työturvallisuudesta tai koulutus olennaisesti poikkeaa koulutus- tai opetussuunnitelmasta.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä työsäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettäväs-

tä koulutuksesta, jos koulutusajaksi ei ole saatavissa kohtuullisin ehdoin asuntoa, tai jos koulutukseen osallistuminen hänen huoltovollisuutensa tai läheisen henkilön huoltamisen johdosta olisi ilmeisen kohtuutonta.

Mitä 14 §:n 5 momentissa säädetään työstä kieltäytymisestä, sovelletaan kieltäytymiseen ulkomailla järjestettävästä koulutuksesta.

18 §

(kumotaan)

Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen

Työnhakijalla, joka jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 15 päivän ajalta saapumatta jäämisestä lukien. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu työ- ja elinkeinotoimiston toiminnasta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä taikka jos saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy. Korvauksetonta määräaikaa ei aseteta myöskään silloin, kun työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

18 a §

(kumotaan)

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 18 §:ssä tarkoitetulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa, hänellä ei ole

Voimassa oleva laki

oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä lukien.

19 §

(kumotaan)

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytymisen ja palvelun keskeyttäminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta palvelusta kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamasta työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyvästä:

1) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitetusta työkokeilusta tai työelämävalmennuksesta; tai

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitetusta työ- ja koulutuskokeilusta.

Työnhakijalla on pätevä syy kieltäytyä 1 momentissa mainitusta työllistymistä edistävästä palvelusta, jos palvelu järjestetään hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolella tai jos hänellä on muu tähän rinnastettava syy.

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 1 momentissa mainitun palvelun, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta keskeytymisestä lukien.

Työnhakijalla on pätevä syy keskeyttää 1 momentissa mainittu palvelu, jos palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta tai laiminlyö noudattaa toimenpiteistä tehdyn sopimuksen ehtoja.

20 §

(kumotaan)

Työllistymissuunnitelman toteuttaminen

Työttömällä työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä omalla menettelyllään olennaisesti laiminlyö toteuttaa työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaansa, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työvoimaviranomainen on todennut laiminlyönnin.

Työnhakijalla on pätevä syy olla toteuttamatta työllistymissuunnitelmaansa tai sitä korvaavaa suunnitelmaansa siltä osin kuin

hänellä olisi oikeus kieltäytyä ottamasta vastaan vastaavaa työvoimaviranomaisen tarjoamaa työtä, koulutusta tai työllistymistään edistävää palvelua 12—19 §:n nojalla.

21 §

(kumotaan)

Toistuva kieltäytyminen

Jos työnhakija toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta 12 §:ssä tarkoitettua työtä tai menemästä 16 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai hänen tätä vastaavasta toistuvasta menettelystään muutoin voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä, osallistua koulutukseen tai työllistymistään edistäviin palveluihin taikka hakeutua ammatilliseen koulutukseen 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen ennen kuin hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä, työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa tai harjoittanut omaehtoisesti tämän luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja vähintään kolme kuukautta (työssäoloelvoite).

2 a luku

Työvoimapoliittisesti moitittava menettely

1 §

Työstä eroaminen ja erottaminen

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 90 päivän ajalta työsuhteen päättymisen jälkeen. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 30 päivän ajalta.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös, kun henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan eduskunnan virkamiehistä annetun lain 43 §:ssä, kirkkolain 6 luvun 9 §:ssä, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 47 §:ssä, puolustusvoimista annetun lain 48 §:ssä, Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain 31 §:ssä, tasavallan presidentin kansliasta annetun lain 38 §:ssä tai valtion virkamieslain 40 §:ssä tarkoitetus-

ta syystä.

Jos työntekijä, jonka työsopimus on irtisanottu työsopimuslain 7 luvun 2 §:ssä tai merityösopimuslain 8 luvun 2 §:ssä tarkoitetulla perusteella taikka jonka työsopimus on purettu työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 1 momentin tai merityösopimuslain 9 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella, on todisteellisesti riittänyt irtisanomisen tai purkamisen kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ei ennen työsopimusasiassa tehtyä lopullista ratkaisua voida katsoa, että hän olisi 1 momentissa tarkoitetulla tavalla itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, jollei riittävää ole pidettävä ilmeisen aiheettomana. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitä on pidettävä todisteellisenä riittäuttamisena.

2 §

Pätevä syy työstä eroamiseen

Henkilöllä on pätevä syy erota työstä työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sekä silloin, kun työtä hänen työkykynsä huomioon ottaen ei voida pitää sopivana.

Henkilöllä on oikeus erota työstä menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen myös muusta kuin 1 momentissa ja 3 sekä 8 §:ssä tarkoitettuista syistä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

3 §

Työstä eroaminen työpaikan sijainnin ja työmatkan perusteella

Henkilöllä on pätevä syy erota työstä:

1) kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen alkamisesta edellyttäen, että työpaikka sijaitsee työssäkäyntialueen ulkopuolella tai henkilön päivittäisen työmatkan kesto ylittää kokaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia;

2) muuttaakseen viikon kuluessa eroamisesta lukien toiselle paikkakunnalle, jossa hänen puolisollaan on toimeentulon turvaava pysyväisluontoinen työ tai yritystoimintaa, edellyttäen että työpaikka sijaitsee uuden asuinpaikan mukaan määräytyvän työssä-

käyntialueen ulkopuolella tai henkilön päivittäisen työmatkan kesto ylittää muuton jälkeen kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia;

3) työn suorittamispaikan muuttuessa työsuhteen aikana edellyttäen, että uusi työn suorittamispaikka sijaitsee työssäkäyntialueen ulkopuolella tai henkilön päivittäisen työmatkan kesto uuteen työn suorittamispaikkaan ylittää kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia.

4 §

Työstä kieltäytyminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta työstä kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaa tai hänelle muuten yksilöidysti tarjottua työtä:

1) jota hänen työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana;

2) josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei työehtosopimusta ole, työpaikkakunnalla sellaisesta työstä maksettava tavanomainen ja kohtuullinen palkka; ja

3) joka on lakon, työsulun tai saarron piiriin kuulumatonta.

Jos työ olisi kestänyt enintään kaksi viikkoa, oikeutta työttömyysetuuteen ei ole 30 päivän ajalta.

Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhdetta ole syntynyt, hänen katsotaan kieltäytyneen työstä.

5 §

Pätevä syy työstä kieltäytymiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänelle tarjottua osa-aikatyötä silloin, kun työstä maksettava palkka ja hänelle mahdollisesti maksettava soviteltu työttömyysetuus työmatkakustannusten ja muiden työn vastaanottamisen aiheuttamien kustannusten vähentämisen jälkeen jää pienemmäksi kuin hänelle muutoin maksetta-

va työttömyysetuus.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä hänelle tarjotusta työstä, jos:

1) hänelle ei varata kohtuullista aikaa lastenhoidon järjestämiseen sekä kulkuvaikeuksien ja muiden vastaavien rajoitusten poistamiseen;

2) työ on hänen uskonnollisen tai oman tunnon vakaumuksensa vastaista;

3) työssä edellytetään julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 4 luvun 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja työtehtäviä, jotka ovat ilmeisesti epäsiiveellisiä tai hyvän tavan vastaisia;

4) työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka; tai

5) työssä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua.

Henkilö voi kieltäytyä tarjotusta työstä menettämättä oikeutta työttömyysetuuteen myös muusta kuin 1 ja 2 momentissa ja 6–8 §:ssä tarkoitettua syystä, jos se on pätevyydeltään verrattavissa näihin.

6 §

Työstä kieltäytyminen työpaikan sijainnin ja työmatkan perusteella

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänen työssäkäyntialueeltaan tarjottua työtä, jos hänen päivittäisen työmatkansa kesto ylittäisi kokoaikatyössä keskimäärin kolme tuntia ja osa-aikatyössä keskimäärin kaksi tuntia.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä vastaanottamasta hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolelta tarjottua työtä, jos:

1) työpaikkaan olisi työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan saatavissa sellaisia sopivia työntekijöitä, joiden työssäkäyntialueella avoin työpaikka sijaitsee;

2) työ ei ole pysyväisluonteista toimeentulon turvaavaa kokoaikatyötä;

3) uudella paikkakunnalla ei ole saatavissa henkilölle ja hänen perheelleen sopivaa asuntoa;

4) työn vastaanottamista on työnhakijan kielitaito huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana; tai

5) henkilöllä on painava henkilökohtainen

syy olla vastaanottamatta kyseistä työtä.

Henkilölle ja hänen perheelleen sopivana pidetään asuntoa, johon muuttaminen ei merkittävästi huononna asuinolosuhteita ja josta aiheutuvat kustannukset eivät merkittävästi vähennä henkilön käytettävissä olevia tuloja. Asunnon on oltava henkilön ja hänen perheensä käytettävissä viimeistään silloin, kun henkilö ottaa vastaan työn työssäkäyntialueensa ulkopuolelta, tai viipymättä sen jälkeen.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuna painavana henkilökohtaisena syynä pidetään henkilön puolison työtä tai yrittäjätoimintaa, joka on perheen toimeentulon kannalta välttämätöntä, omaa, puolison tai lasten paikkakuntaan sidottua opiskelua tai koulunkäyntiä, lähisukulaisen tai muun läheisen henkilön huoltamista, omaa tai lähisukulaisen terveydentilaa tai muuta näihin rinnastettavaa syytä, jollaisena voidaan pitää hankittua asuntoa.

7 §

Ulkomailta tarjotusta työstä kieltäytyminen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä ottamasta vastaan työtä ulkomailta, ei kuitenkaan sellaisessa valtiossa, jossa hän hakee työtä ja jossa oleskelun ajalta hänelle maksetaan työttömyysetuutta Suomea sitovan kansainvälisen säädöksen perusteella.

8 §

Ammattitaitosuoja

Henkilöllä on kolmen kuukauden aikana työttömäksi työnhakijaksi rekisteröitymisestä tai tätä myöhemmästä päätoimisten opintojen päättymisestä lukien pätevä syy kieltäytyä työstä, joka ei vastaa hänen koulutukseensa ja työkokemuksensa perustuvaa ammattitaitoaan. Kolmen kuukauden aika alkaa alusta, kun henkilö on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisaika alkaa alusta.

Henkilöllä on kolmen kuukauden aikana työsuhteen alkamisesta pätevä syy erota työ-

tä, josta hän olisi 1 momentin perusteella voinut kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta työnhakijaan, jonka työnteke ja palkanmaksu ovat keskeytyneet työsopimuksen ehtoon perustuvasta lomautukseen rinnastettavasta syystä.

9 §

Työllistymissuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jääminen

Työnhakijalla, joka jättää saapumatta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 15 päivän ajalta saapumatta jäämisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästymisen johdu työ- ja elinkeinotoimistosta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos työnhakijan saapumatta jääminen johtuu sairaudesta, tapaturmasta tai henkilöstä itsestään riippumattomasta syystä taikka jos saapumatta jäämiselle on muu hyväksyttävä syy. Korvauksetonta määräaika ei aseteta myöskään silloin, kun työnhakija on etukäteen ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle olevansa estynyt saapumasta työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen ja työ- ja elinkeinotoimisto hyväksyy työnhakijan esittämän syyn tilaisuuden järjestämiseksi myöhemmin.

10 §

Työllistymissuunnitelman laatimisesta kieltäytyminen

Jos työnhakija ilman pätevää syytä kieltäytyy työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta taikka muulla kuin 9 §:ssä tarkoitetulla menettelyllään aiheuttaa, ettei suunnitelmaa voida laatia tai tarkistaa, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 30 päivän ajalta kiel-

täytymisen jälkeen. Oikeus etuuteen palautuu kuitenkin aikaisintaan siitä päivästä, jona työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on laadittu tai tarkistettu, jollei suunnitelman laatimisen tai tarkistamisen viivästyminen johdu työ- ja elinkeinotoimistosta.

11 §

Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä laiminlyö hakea työtä ja parantaa työllistymisedellytyksiään työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona työ- ja elinkeinotoimisto on todennut laiminlyönnin.

Työnhakijan ei katsota laiminlyöneen aktiivista työnhakua ja työllistymisedellytyksiensä parantamista, jos hän osoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle hakeneensa työtä ja parantaneensa työllistymisedellytyksiään suunnitelmassa sovittua vastaavalla tavalla.

12 §

Työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta palvelusta kieltäytymisestä lukien, jos hän ilman pätevää syytä kieltäytyy:

1) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitetusta työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta;

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitetusta työ- ja koulutuskokeilusta taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta työkokeilusta tai työelämävalmennuksesta; tai

3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitetusta kuntouttavasta työtoiminnasta.

Edellytyksenä 1 momentin soveltamiselle

on, että palveluun osallistumisesta on sovittu työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa, taikka henkilö on omatoimisesti hakenut työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen.

Jos työnhakija omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle voida järjestää 1 momentissa mainittua työllistymistä edistävää palvelua, hänen katsotaan kieltäytyneen siitä.

Työnhakijalla, joka ilman pätevää syytä keskeyttää tai joutuu omasta syystään keskeyttämään 1 momentissa mainitun työllistymistä edistävän palvelun, ei ole oikeutta työttömyysetuuteen 60 päivän ajalta keskeytymisestä lukien.

Jos henkilö on hakenut valittamalla muutosta työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen keskeyttämistä koskevaan päätökseen julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 13 luvun 4 §:n mukaisesti valitusajan kuluessa, ei ennen valitusasiassa annettua lopullista ratkaisua voida katsoa, että hänet olisi 4 momentissa tarkoitettulla tavalla omasta syystään erotettu koulutuksesta.

Työttömyyspäivärahaan oikeutetun alle 20-vuotiaan ammatillista koulutusta vailla olevan osalta 1 momentin 1 kohdan mukaisena koulutuksena pidetään myös ammatillista koulutusta, johon voidaan myöntää opintotukea.

13 §

Pätevä syy työllistymistä edistävästä palvelusta kieltäytymiseen ja palvelun keskeyttämiseen

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 12 §:n 1 momentissa mainitusta työllistymistä edistävästä palvelusta ja keskeyttää palvelu, jos:

1) palvelu ei ole hänen terveydentilansa tai työ- ja toimintakykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa;

2) palvelu järjestetään hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolella tai päivittäinen matka palvelun järjestämispaikalle ylittää keskimäärin kolme tuntia;

3) palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö vastuutaan palveluun osallistuvan työturvallisuudesta;

4) palvelun järjestäjä olennaisesti laiminlyö noudattaa palvelun järjestämistä koske-

vaa lainsäädäntöä tai palvelusta tehdyn sopimuksen ehtoja;

5) palvelu olennaisesti poikkeaa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitusta.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta ja keskeyttää koulutus myös silloin, kun kyseisen ammattialan työ ei ole hänen terveydentilansa ja työkykynsä huomioon ottaen hänelle sopivaa tai henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo ei ole kohtuullisesti turvattu koulutuksen aikana. Henkilön ja hänen huollettaviensa toimeentulo on kohtuullisesti turvattu, jos työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuden tasoihin etuuksiin.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä 12 §:n 1 momentissa mainitusta työllistymistä edistävistä palvelusta tai keskeyttää palvelu myös muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta syystä, jos syy on näihin rinnastettava.

14 §

Toistuva työvoimapoliittisesti moitittava menettely

Jos työnhakija kuuden kuukauden tarkastelujakson kuluessa toistuvasti menettelee 1 tai 4 §:ssä taikka 9—12 §:ssä tarkoitetulla tavalla työvoimapoliittisesti arvioituna moitittavasti, hänelle asetetaan työssäolovelvoite toistuvasta menettelystä lukien.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu, kun henkilö on yhteensä vähintään 12 kalenteriviikkoa:

- 1) ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä;
- 2) ollut julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettussa työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa;

3) ollut julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettussa työ- ja koulutuskokeilussa taikka julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitettussa työkokeilussa, työelämävalmennuksessa tai työharjoittelussa;

4) ollut kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettussa kuntouttavassa työtoiminnassa;

5) opiskellut omaehtoisesti 2 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja päätoimisia opintoja; tai

6) työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssä.

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu myös, kun 1 momentin mukaisen työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneesta menettelystä on kulunut vähintään viisi vuotta.

Mitä 1—13 §:ssä säädetään, ei sovelleta 1 momentin mukaisen työssäolovelvoitteen aikana.

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

11 §

Työssäoloehto eräissä tilanteissa

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa sosiaaliturvasetuksen tai perusasetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta, ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän lähti maasta, palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta, kun hän on ollut työssä tai 2 luvun 16 §:n mukaisessa koulutuksessa neljä viikkoa.

13 §

Omavastuu aika

Omavastuupäiviksi ei lueta niitä päiviä, joina henkilö ei täytä ansio- tai peruspäivärahan saamiselle 2 luvussa säädettyjä edellytyksiä tai joilta henkilöllä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan 3 luvussa tarkoitettujen rajoitusten vuoksi taikka oikeutta soviteltuun työttömyyspäivärahaan 4 luvun 3 §:ssä säädettyjen työaikarajojen ylittymisen vuoksi. Omavastuu aikaan luetaan kuitenkin 3 luvun 3 §:n 4 momentissa tarkoitettu sairausvakuutuksen päivärahan ja kuntoutusrahan omavastuu aika. Omavastuupäiviksi luetaan myös ne päivät, joilta henkilölle on maksettu työttö-

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

11 §

Työssäoloehto eräissä tilanteissa

Henkilölle, joka on saanut tämän lain mukaista työttömyyspäivärahaa sosiaaliturvasetuksen tai perusasetuksen mukaisesti aikana, jona hän on hakenut työtä toisesta jäsenvaltiosta, ja joka ei ole kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän lähti maasta, palannut työnhakijaksi Suomeen, maksetaan työttömyyspäivärahaa uudelleen vasta, kun hän on ollut työssä tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitetussa työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa neljä viikkoa taikka opiskellut vastaavan ajan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvussa tarkoitetulla tavalla.

13 §

Omavastuu aika

Omavastuupäiviksi ei lueta niitä päiviä, joina henkilö ei täytä ansio- tai peruspäivärahan saamiselle 2 luvussa säädettyjä edellytyksiä tai joilta henkilöllä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan 2 a tai 3 luvussa tarkoitettujen rajoitusten vuoksi taikka oikeutta soviteltuun työttömyyspäivärahaan 4 luvun 3 §:ssä säädettyjen työaikarajojen ylittymisen vuoksi. Omavastuu aikaan luetaan kuitenkin 3 luvun 3 §:n 4 momentissa tarkoitettu sairausvakuutuksen päivärahan ja kuntoutusrahan omavastuu aika. Omavastuupäiviksi luetaan myös ne päivät, joilta henkilölle on maksettu

myysetuutta 10 luvun perusteella.

työttömyysetuutta 10 luvun perusteella.

8 luku

8 luku

Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset

Työmarkkinatuen erityiset työvoimapolitiittiset rajoitukset

2 §

2 §

Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

Ammatillista koulutusta vailla oleva nuori

Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, jos hän ilman pätevää syytä on:

1) kieltäytynyt, eronnut tai erotettu työstä tai 2 luvun 16 §:ssä tarkoitetusta koulutuksesta;

Ammatillista koulutusta vailla olevalla nuorella ei ole oikeutta saada työmarkkinatukea työttömyysajalta, jos hän ilman pätevää syytä on:

1) kieltäytynyt, eronnut tai erotettu työstä tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitetusta työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta;

Pätevään syyhyn kieltäytyä työharjoittelusta tai keskeyttää se sovelletaan, mitä 2 luvun 19 §:ssä säädetään pätevistä syistä kieltäytyä työelämävalmennuksesta ja työkokeilusta tai keskeyttää ne.

Pätevään syyhyn kieltäytyä työharjoittelusta tai keskeyttää se sovelletaan, mitä 2 a luvun 13 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään pätevistä syistä kieltäytyä työllistymistä edistävistä palvelusta tai keskeyttää palvelu.

Ammatillista koulutusta vailla olevan nuoren oikeuteen saada työmarkkinatukea sovelletaan myös, mitä 2 a luvun 14 §:ssä säädetään toistuvasta työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä.

4 a §

(kumotaan)

Työmarkkinatukioikeuden lakkauttaminen

Henkilön, joka on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä tai jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt 6 luvun 7 tai 9 §:ssä tarkoitetun enimmäisajan täyttymisen vuoksi ja joka työttömyyspäivärahoikeuden päättymisen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 180 päivältä, oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta lakkautetaan, jos hän:

1) kieltäytyy tai eroaa ilman pätevää syytä taikka hänet omasta syystään erotetaan työstä tai työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta;

2) kieltäytyy ilman pätevää syytä julkisesta

työvoimapalvelusta annetun lain 8 luvussa tarkoitetusta työkokeilusta, työelämävalmennuksesta tai työharjoittelusta, josta on sovittu hänen kanssaan laaditussa työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa;

3) keskeyttää ilman pätevää syytä taikka omasta syystään joutuu keskeyttämään työkokeilun, työelämävalmennuksen tai työharjoittelun.

Henkilöllä, jonka oikeus työttömyysajaksi työmarkkinatukeen on lakkautettu 1 momentin mukaisesti, on uudelleen oikeus saada työmarkkinatukea työttömyysajalta sen jälkeen, kun hän on ollut työssäoloehdon täyttymistä laskettaessa huomioon otettavassa työssä, 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa koulutuksessa tai 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetussa työllistymistä edistävässä palveluksessa vähintään viisi kuukautta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen työmarkkinatuen maksupäivien laskenta alkaa uudelleen alusta, kun henkilö on tullut työssäoloehdon ja työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymisen jälkeen uudelleen oikeutetuksi työmarkkinatukeen.

6 §

(kumotaan)

Kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä kieltäytyminen ja keskeyttäminen

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitetulla henkilöllä, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttää tai omasta syystään joutuu keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan, ei ole oikeutta työmarkkinatukeen 60 päivän ajalta kieltäytymisestä tai keskeyttämisestä lukien.

Jos henkilön toistuvasta 2 momentissa tarkoitetusta menettelystä on pääteltävissä, ettei hän halua osallistua kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin, hänellä ei ole oikeutta työmarkkinatukeen ennen kuin hän on ollut vähintään kolme kuukautta työssäoloehdon täyttävässä työssä tai työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa tai alle 25-vuotiaana 2 §:n 1 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa (työssäolovelvoite).

7 §

(kumotaan)

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen

Pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen on henkilöllä, joka:

1) työskentelee muutoin kuin satunnaisesti työsuhteessa tehtävässä työssä, jonka säännöllinen työaika ylittää kahdeksan tuntia viikossa;

2) työllistyy päätoimisesti 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetussa yritystoiminnassa tai on aloittamassa päätoimista yritystoimintaa;

3) on 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettu päätoiminen opiskelija; tai

4) osallistuu 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

Lisäksi henkilöllä on pätevä syy kuntouttavasta työtoiminnasta kieltäytymiseen tai sen keskeyttämiseen, jos toiminta:

1) ei ole hänen terveydentilaansa nähden hänelle sopivaa;

2) olennaisesti poikkeaa aktivointisuunnitelmasta;

3) on järjestetty siten, että kunta tai muu kuntouttavan työtoiminnan toteuttava laiminlyö kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain säännöksiä; tai

4) järjestetään hänen työssäkäyntialueensa ulkopuolella.

Henkilöllä on pätevä syy kieltäytyä kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää työtoiminta myös muusta kuin edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta syystä, jos syy on hänen työmarkkinoille pääsemisensä tai palaamisensa kannalta pätevyydeltään verrattavissa näihin.

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

2 §

Työttömyysetuuteen oikeutettu

10 luku

Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavaa etuutta koskevat säännökset

Työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen ajalta, jona hän osallistuu ulkomailla järjestettävään 1 §:n 2 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun sen estämättä, mitä 2 luvun 3 §:ssä säädetään ulkomaanmatkasta työmarkkinoilla olon esteenä.

(kumotaan)

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 ja 9 luvussa tarkoitetun koulutuksen aikana ei sovelleta tämän lain 2 ja 8 luvun säännöksiä eikä 6 luvun 8 §:ää.

4 §

Tämän lain poikkeava soveltaminen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 ja 9 luvussa tarkoitetun koulutuksen aikana ei sovelleta tämän lain 2, 2 a ja 8 luvun säännöksiä eikä 6 luvun 8 §:ää.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Jos etuuden saajan olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, hänen tulee viipymättä ilmoittaa muutoksesta työttömyysetuuden maksajalle. Jäljempänä 4 §:ssä tarkoitettuja olosuhteita koskevasta muutoksesta etuuden saajan tulee viipymättä ilmoittaa työvoimaviranomaiselle.

4 §

Työvoimapoliittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työvoimapoliittisen lausunnon 2 luvussa, 7 luvun 3 §:ssä ja 11 §:n 2 momentissa, 8 luvussa, 10 luvun 2 §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa,

4 §

Työvoimapoliittinen lausunto

Työvoimaviranomainen antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun työvoimapoliittisen lausunnon:
1) 2 luvussa säädetyistä etuuden saamisen

3 §:ssä ja 5 §:n 1 ja 3 momentissa sekä julkisesta työvoimapolvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1—3 momentissa säädetystä edellytyksistä ja 9 luvun 3 §:n 2—4 momentissa tarkoitetusta todisteellisesta keskeytymisestä sekä 5—7 §:ssä säädetystä edellytyksistä. Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan myös kotoutumisen edistämistä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua maahanmuuttajan omaehtoisen opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeytymisestä. Työvoimapolitiittisessa lausunnossa on todettava työllistymistä edistävän palvelun sisältyminen työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sekä muutosturvan piiriin kuuluminen.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Työvoimapolitiittista lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työ- ja elinkeinotoimistolle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Ryhmälomautetusta ja henkilöstä, jonka työnteko on estynyt sääesteen vuoksi, työ- ja elinkeinotoimisto antaa Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä lausunnon vain 2 luvun 3—7 §:ssä säädetystä edellytyksistä. Ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määräajaksi joko kokoaikaisesti tai 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla, ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää. Ryhmälomautettuja työntekijöitä ovat myös 3 luvun 1 §:n 2 mo-

yleisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä;

2) 2 a luvussa säädetystä työvoimapolitiittisesti moittittavasta menettelystä;

3) 7 luvun 3 §:ssä ja 12 §:n 2 momentissa säädetystä matka-avustuksena maksettavasta työmarkkinatuesta;

4) 8 luvussa säädetystä työmarkkinatuen erityisistä työvoimapolitiittisista edellytyksistä;

5) työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavasta etuudesta, josta säädetään 10 luvun 2 §:n 2 momentissa, 3 momentin 1, 2, 5 ja 6 kohdassa sekä 4 momentissa, 3 §:ssä sekä 5 §:n 1 ja 3 momentissa;

6) julkisesta työvoimapolvelusta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1 ja 2 momentissa säädetystä muutosturvan piiriin kuulumisesta;

7) julkisesta työvoimapolvelusta annetun lain 9 luvun 3 §:n 2—4 momentissa tarkoitetusta todisteellisesta keskeytymisestä ja 5—7 §:ssä säädetystä työttömyysetuudella tuetavasta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta;

8) kotoutumisen edistämistä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettua opiskelun tukiajasta, maahanmuuttajan velvollisuuksista sekä opintojen seurannasta ja keskeytymisestä;

9) työllistymistä edistävän palvelun sisällyttämisestä työnhakijan kanssa laadittuun työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä. Lausuntoa on Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan pyynnöstä täydennettävä viipymättä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimaviranomaiselle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä.

Jos lausuntoa pyydetään ryhmälomautetusta tai henkilöstä, jonka työnteko on estynyt sääesteen vuoksi, lausunto annetaan vain 2 luvun 3—7 §:ssä säädetystä edellytyksistä. Ryhmälomautetulla tarkoitetaan työntekijää, joka on lomautettu määräajaksi joko kokoaikaisesti tai 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla, ja lomautus koskee vähintään kymmentä työntekijää. Ryhmälomautettuja työntekijöitä ovat myös 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetut henkilöt.

mentissa tarkoitetut henkilöt.

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päättöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta työ- ja elinkeinotoimistolta.

Te-toimikunta voi antaa lausunnon työttömyysetuuden hakijan tekemään valitukseen asiassa, jossa työ- ja elinkeinotoimisto on täydentänyt edellä 2 momentissa tarkoitetulla tavalla 2 luvun 8, 9, 12 tai 21 §:n taikka 8 luvun 2 tai 4 a §:n perusteella antamaansa työvoimapolitiittista lausuntoa ja jossa on kyse siitä, että työnhakija on kieltäytynyt, eronnut tai omasta syystään erotettu työstä. Lisäksi te-toimikunnan tehtävänä on seurata työ- ja elinkeinotoimiston lausuntokäytäntöä ja tukea toimistoa työttömyysturvan työvoimapolitiittisten edellytysten arvioinnissa. *Te-toimikunnan kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta ja muista tehtävistä säädetään julkisesta työvoimapolitiittisesta lausunnosta annetussa laissa. Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon toimittamisesta ja lausuntoon merkittävistä seikoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.*

4 a §

Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

12 §

Matka-avustuksen takaisinperintä

Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan työnhakijalle tiedoksi 3 §:ssä tarkoitetun päättöksen yhteydessä. Työnhakijalla on oikeus pyynnöstä saada tieto lausunnosta *työvoimaviranomaiselta*.

Julkisesta työvoimapolitiittisesta lausunnosta annetun lain 11 luvun 3 §:ssä tarkoitettu työllisyyden edistämistoimikunta voi antaa lausunnon työttömyysetuuden hakijan tekemään valitukseen asiassa, jossa työ- ja elinkeinotoimisto on täydentänyt 2 momentissa tarkoitetulla tavalla 2 a luvun 1, 4 tai 14 §:n taikka 8 luvun 2 §:n perusteella antamaansa työvoimapolitiittista lausuntoa ja jossa on kyse siitä, että työnhakija on kieltäytynyt, eronnut tai omasta syystään erotettu työstä. Lisäksi työllisyyden edistämistoimikunnan tehtävänä on seurata työ- ja elinkeinotoimiston lausuntokäytäntöä ja tukea työ- ja elinkeinotoimistoa työttömyysturvan työvoimapolitiittisten edellytysten arvioinnissa.

Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon sisällytettävistä seikoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

4 a §

Ilmoitus menemisestä työnhakuun toiseen valtioon

Työvoimaviranomaisen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle työnhakijan lähtemisestä työnhakuun perusasetuksen 64 artiklassa tarkoitetulla tavalla toiseen valtioon.

12 §

Matka-avustuksen takaisinperintä

Matka-avustusta ei peritä takaisin, jos henkilöllä on ollut 2 a luvun 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettu pätevä syy työstä eroamiseen.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Työ- ja elinkeinotoimiston antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voi velvoittaa työvoimaviranomaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa velvoitetaan suorittamaan asianosaisen oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 11 luvun 4 §:n mukaiseen työvoimapolitiittiseen lausuntoon. Työ- ja elinkeinotoimistoa on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamista varten:

1) työ- ja elinkeinotoimistolta 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapolitiittinen lausunto;

2) rangaistuslaitokselta tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä; rangaistuslaitoksen on annettava tiedot välittömästi, kun henkilö otetaan rangaistuslaitokseen.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Työvoimaviranomaisen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §

Oikeudenkäyntikulujen jakaminen

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto *voivat* velvoittaa työvoimaviranomaisen korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan tai osaksi Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle asiassa, jossa Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa velvoitetaan suorittamaan asianosaisen oikeudenkäyntikulujen suoritusvelvollisuus perustuu pääasiassa tai osittain 11 luvun 4 §:n 3 *momentin* mukaiseen työvoimapolitiittiseen lausuntoon. *Työvoimaviranomaista* on kuultava korvausvastuun jakamisesta.

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1 §

Oikeus tietojen saamiseen

Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamista varten:

1) *työvoimaviranomaiselta* 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu työvoimapolitiittinen lausunto;

2) rangaistuslaitokselta tiedot rangaistuksen alkamisesta ja päättymisestä; rangaistuslaitoksen on annettava tiedot välittömästi, kun henkilö otetaan rangaistuslaitokseen.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työ- ja elinkeinotoimistolle työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista. Työ- ja elinkeinotoimistolla on vastaavasti oikeus luovuttaa tietoja te-toimikunnalle 11 luvun 4 §:n 5 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi.

9 §

Työttömyysturva-asiamiehen tiedonsaanti- ja läsnäolo-oikeus

Työttömyysturva-asiamiehellä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta tiedot työvoimapolitiittisista lausunnoista siinä laajuudessa kuin asiamiehen tehtävät edellyttävät. Työttömyysturva-asiamies voi määrätä, että Kansaneläkelaitoksen, työttömyyskassan tai työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan tulee antaa nimettyä henkilöä koskeva päätös tiedoksi työttömyysturva-asiamiehelle.

3 §

Tietojen luovuttaminen

Salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Kansaneläkelaitoksella ja työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa tehtävässään haltuunsa saamia tietoja *työvoimaviranomaiselle* työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista. Työ- ja elinkeinotoimistolla on vastaavasti oikeus luovuttaa tietoja *työllisyyden edistämistoimikunnalle* 11 luvun 4 §:n 5 momentissa tarkoitettun lausunnon antamiseksi.

9 §

Työttömyysturva-asiamiehen tiedonsaanti- ja läsnäolo-oikeus

Työttömyysturva-asiamiehellä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada maksutta *muulta työvoimaviranomaiselta* tiedot työvoimapolitiittisista lausunnoista siinä laajuudessa kuin asiamiehen tehtävät edellyttävät. Työttömyysturva-asiamies voi määrätä, että Kansaneläkelaitoksen, työttömyyskassan tai työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan tulee antaa nimettyä henkilöä koskeva päätös tiedoksi työttömyysturva-asiamiehelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Tässä laissa tarkoitettuun työnhakijan menettelyyn, joka on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, ja ulkomaanmatkaan, joka on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Arvioitaessa 2 a luvun 14 §:ssä tarkoitettua työnhakijan menettelyn toistuvuutta otetaan huomioon työnhakijan menettely myös ennen tämän lain voimaantuloa.

Jos kuntouttavasta työtoiminnasta annettun

lain 15 §:ssä tarkoitettu henkilö kieltäytyy kuntouttavasta työtoiminnasta tai keskeyttää kuntouttavan työtoiminnan, ja kuntouttava työtoiminta on sisällytetty aktivointisuunnitelmaan ennen tämän lain voimaantuloa, kieltäytymiseen ja keskeyttämiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työnhakijalla, joka on menettänyt työttömyysturvaoikeutensa toistuvan työvoimapoliittisesti moitittavan menettelyn takia kumotun työttömyysturvalain (602/1984) tai kumotun työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) perusteella, tai jolle on asetettu työssäolovelvoite tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 2 luvun 21 §:n taikka 8 luvun 4 a tai 6 §:n perusteella, on muiden edellytysten täytyessä oikeus työttömyysetuuteen viimeistään 1 päivästä tammikuuta 2017 alkaen.

Sen lisäksi, mitä työttömyysturvaoikeuden palautumisesta toistuvan työvoimapoliittisesti moitittavan menettelyn jälkeen säädetään 4 momentissa tarkoitetuissa laeissa ja työssäolovelvoitteen täyttymisestä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 2 luvun 21 §:ssä taikka 8 luvun 4 a tai 6 §:ssä, työttömyysetuusoikeuden palautumisessa otetaan huomioon työnhakijan 2 a luvun 14 §:n 2 momentin 1—6 kohdassa tarkoitettu toiminta tämän lain voimaantulosta alkaen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) 1 luvun 8 §:n 3 momentti, 5 luvun 3 §:n 3 momentti, 7 luvun 7 §:n 2 momentti ja 8 §:n 3 momentin 1 kohta, 10 luvun 5 §:n 1 momentti, 11 luvun 6 ja 7 § sekä 12 luvun 3 §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 3 §:n 3 momentti laissa 312/2010, 7 luvun 7 §:n 2 momentti, 10 luvun 5 §:n 1 momentti ja 12 luvun 3 §:n 3 ja 4 momentti laissa 1198/2009 sekä 11 luvun 7 § laissa 763/2011 seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset**Yleiset säännökset**

8 §

8 §

*Työtön työnhakija**Työtön työnhakija*

Työmarkkinoiden käytettävissä olevalla tarkoitetaan henkilöä, joka työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla ei:

- 1) ole estynyt olemasta työmarkkinoilla;
 - 2) *itse aseta rajoituksia, jotka estäisivät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai tarjottuun hänelle soveltuvaan koulutukseen osallistumisen;*
 - 3) *ole eronnut työstä tai koulutuksesta 2 kohdassa tarkoitettujen rajoitusten johdosta; tai*
 - 4) ole päätoiminen opiskelija.
-

Työmarkkinoiden käytettävissä olevalla tarkoitetaan henkilöä, joka työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla ei:

- 1) ole estynyt olemasta työmarkkinoilla; tai
 - 2) *ole päätoiminen opiskelija.*
-

5 luku

Työnhakijan haastattelu ja työllistymis-
suunnitelma

3 §

Työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen

Työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa on tarkistettava työnhakijan haastattelun yhteydessä tai työnhakijan pyynnöstä, jollei tarkistaminen ole ilmeisen tarpeetonta. *Lisäksi suunnitelmaa on viivytyksettä tarkistettava 3 luvun 3 §:n 4 momentin mukaisen palvelujen tarjoamiseksi, jos työnhakijan oikeus työttömyysaikaiseen työmarkkinatukeen on lakkautettu työttömyysturvalain 8 luvun 4 a §:n nojalla.*

5 luku

Työnhakijan haastattelu ja työllistymis-
suunnitelma

3 §

Työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen

Työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelmaa on tarkistettava työnhakijan haastattelun yhteydessä tai työnhakijan pyynnöstä, jollei tarkistaminen ole ilmeisen tarpeetonta.

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärä-
rärahoiden avulla

7 §

Kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestäminen

Jos työttömälle työnhakijalle järjestetään 1 momentin nojalla koulutusta, hänellä on koulutusaikana oikeus työttömyyspäivärahaan ja ylläpitokorvaukseen samoin edellytyksin kuin jos hän olisi aloittanut ennen työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymistä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen.

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärä-
rärahoiden avulla

7 §

Kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestäminen

Jos työttömälle työnhakijalle järjestetään 1 momentin nojalla koulutusta, hänellä on koulutusaikana oikeus työttömyyspäivärahaan ja ylläpitokorvaukseen *työttömyyspäivärahan enimmäisajan estämättä.*

8 §

Työllistämisvelvoitteen rajoitukset ja lakkaaminen

Työllistämisvelvoite lakkaa, jos:

8 §

Työllistämisvelvoitteen rajoitukset ja lakkaaminen

Työllistämisvelvoite lakkaa, jos:

1) työntekomahdollisuuteen oikeutettu ilman työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettua pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta työkykyyn nähden sopivasta työllistämismahdollisuuden nojalla järjestetystä työstä;

1) työntekomahdollisuuteen oikeutettu ilman työttömyysturvalain 2 a luvussa tarkoitettua pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta työkykyyn nähden sopivasta työllistämismahdollisuuden nojalla järjestetystä työstä;

10 luku

Ylläpitokustannusten korvaaminen

5 §

Ylläpitokorvauksen rajoitukset

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai 9 luvussa tarkoitettuihin omaehtoiisiin opintoihin osallistuvalla työnhakijalla, joka ei saa työttömyysetuutta, ei ole oikeutta ylläpitokorvaukseen.

10 luku

Ylläpitokustannusten korvaaminen

5 §

Ylläpitokorvauksen rajoitukset

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, 9 luvussa tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun taikka kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitettuun omaehtoiseen opiskeluun osallistuvalla työnhakijalla, joka ei saa työttömyysetuutta, ei ole oikeutta ylläpitokorvaukseen.

11 luku

Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

6 §

Tiedonsaanti

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta:

1) muilta valtion viranomaisilta sekä kunnilta ja kuntayhtymiltä julkisen työvoimapalvelun toimeenpanossa ja kehittämisessä välttämättömiä tietoja;

2) Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassoilta ja koulutuspalvelujen tuottajilta opintososiaalisia etuuksia koskevassa valvonnassa ja niiden kehittämisessä välttämättömiä tietoja.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on työvoimaviranomaista vastaava oikeus saada 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

11 luku

Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

6 §

Tiedonsaanti

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta julkisen työvoimapalvelun toimeenpanossa, valvonnassa ja kehittämisessä välttämättömiä tietoja muilta valtion viranomaisilta, kunnilta, kuntayhtymiltä, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassoilta ja koulutuspalvelujen tuottajilta.

7 §

Työnantajan tiedonsaantioikeus

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinotoimistolta työsopimuslain 6 luvun 6 §:ssä ja erityösopimuslain 7 luvun 9 §:ssä säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

12 luku

Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset

3 §

Ylläpitokorvausten myöntäminen ja maksaminen

Ylläpitokorvauksen maksaminen lakkauteaan siitä päivästä, jona työnhakija on keskeyttänyt työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen, 9 luvussa tarkoitetun omaehtoisen opiskelun, 8 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työmarkkinatoimenpiteen tai työnhakuvalmennuksen. Ylläpitokorvauksen maksaminen lakkauteaan myös, jos koulutus on päätetty keskeyttää. *Ylläpitokorvausta saavan ja työ- ja elinkeinotoimiston on viipymättä ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle keskeytymisestä tai keskeyttämisestä.*

Työ- ja elinkeinotoimiston muusta tietojenantovelvollisuudesta sekä ilmoitusten ja tietojen toimittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Työnantajan tiedonsaantioikeus

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta *työvoimaviranomaiselta* työsopimuslain 6 luvun 6 §:ssä ja erityösopimuslain 7 luvun 9 §:ssä säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

12 luku

Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset

3 §

Ylläpitokorvausten myöntäminen ja maksaminen

Ylläpitokorvauksen maksaminen lakkauteaan siitä päivästä, jona työnhakija on keskeyttänyt työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen, 9 luvussa tarkoitetun omaehtoisen opiskelun, *kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22—24 §:ssä tarkoitetun omaehtoisen opiskelun*, 8 luvussa tarkoitetun työmarkkinatoimenpiteen tai 4 luvussa tarkoitetun työnhakuvalmennuksen. Ylläpitokorvauksen maksaminen lakkauteaan myös, jos koulutus on päätetty keskeyttää.

Ylläpitokorvausta saavan ja työ- ja elinkeinotoimiston on viipymättä ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle keskeytymisestä tai keskeyttämisestä. Työvoimaviranomaisen muusta tietojenantovelvollisuudesta sekä ilmoitusten ja tietojen toimittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Jos työnhakijan oikeus työmarkkinatukeen on lakkautettu työttömyysturvalain 8 luvun 4 a §:n nojalla, työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen so-

velletään, mitä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 5 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetään.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 6 §:n ja 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 6 §:n 5 momentti ja 10 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 5 momentti laissa 1293/2002 ja 10 §:n 2 momentti laissa 314/2010, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

6 §

6 §

*Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen**Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen*

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa ja työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa.

Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää kuntouttavaa työtoimintaa 8 §:n 4 momentissa *tarkoitetuissa tilanteissa eikä silloin, kun henkilö:*

1) työskentelee muutoin kuin satunnaisesti työ- tai virkasuhteessa tehtävässä työssä, jonka säännöllinen työaika ylittää kahdeksan tuntia viikossa;

2) työllistyy päätoimisesti työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetussa yritystoiminnassa tai on aloittamassa päätoimista yritystoimintaa;

3) on työttömyysturvalain 2 luvun 6 §:ssä tarkoitettu päätoiminen opiskelija; tai

4) osallistuu työttömyysturvalain 10 luvun 1 §:n 2 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun.

10 §

10 §

*Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan**Velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen ja kuntouttavaan työtoimintaan*

Aktivointisuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jäämiseen sekä kieltäytymiseen osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen ja siihen merkittyyn kuntouttavaan työtoimintaan sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 2 luvun 18 ja 18 a §:ssä sekä 8 lu-

Aktivointisuunnitelman laatimistilaisuuteen saapumatta jäämiseen sekä kieltäytymiseen osallistumasta aktivointisuunnitelman laatimiseen ja siihen merkittyyn kuntouttavaan työtoimintaan sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 2 a luvun 9—14 §:ssä ja toimeentu-

vun 6 §:ssä ja toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n 1, 3 ja 4 momentissa säädetään.

lotuesta annetun lain 10 §:n 1, 3 ja 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Jos kuntouttavaan työtoimintaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 15 §:n nojalla osallistuva henkilö lain 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla keskeyttää tai kieltäytyy ennen tämän lain voimaantuloa aktivointisuunnitelmaan sisällytetystä kuntouttavasta työtoiminnasta, hänen menettelynsä sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 10 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1274/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Alennettu perusosa

Alennettu perusosa

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosenttia sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

4) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on ilman työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:ssä tarkoitettua pätevää syytä kieltäytynyt kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttänyt tai omasta syystään joutunut keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan.

4) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on ilman työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:ssä tarkoitettua pätevää syytä kieltäytynyt kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttänyt tai omasta syystään joutunut keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.*

5.

Laki**merimieseläkelain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merimieseläkelain (1290/2006) 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

10 §

10 §

Työttömän oikeus vanhuuseläkkeeseen alennetussa eläkeiässä

Työttömän oikeus vanhuuseläkkeeseen alennetussa eläkeiässä

Jos työntekijä on ottanut vastaan työvoimaviranomaisen tarjoaman työttömyysturvalain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitetun työn, josta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, taikka, jos hän on siirtynyt työhön 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun ulkomaiseen alukseen, hänen oikeuteensa saada vanhuuseläkettä alennetussa eläkeiässä noudatetaan, mitä 1 momentissa säädetään. Tällöin edellytetään lisäksi, että työntekijä on työvoimaviranomaisen välityksellä jatkuvasti hakenut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua työtä.

Jos työntekijä on ottanut vastaan työvoimaviranomaisen tarjoaman työttömyysturvalain 2 a luvun 4 §:ssä tarkoitetun työn, josta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, taikka, jos hän on siirtynyt työhön 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun ulkomaiseen alukseen, hänen oikeuteensa saada vanhuuseläkettä alennetussa eläkeiässä noudatetaan, mitä 1 momentissa säädetään. Tällöin edellytetään lisäksi, että työntekijä on työvoimaviranomaisen välityksellä jatkuvasti hakenut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua työtä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20